

ÇEVRE DOSTU SÜRDÜRÜLEBİLİR FİLM YAPIMI İÇERİK ÜRETİMİ REHBERİ

Hazırlayanlar

Ekin Gündüz Özdemirci

Nurten Bayraktar

Kapadokya Üniversitesi Yayınları: 102

ISBN: 978-625-97393-1-1

DOI: 10.35250/kun/9786259739311

URL: <https://hdl.handle.net/20.500.12695/3158>

**Çevre Dostu Sürdürülebilir Film Yapımı
İçerik Üretim Rehberi**

© Copyright, 2025, KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Sertifika No: 43348

Bu eser Creative Commons "BY-NC-SA" (Atıf-GayriTicari-
AynıLisanslaPaylaş) Lisansı ile lisanslanmıştır.

Yazarlar

Ekin Gündüz Özdemirci
Nurten Bayraktar

Proje Ekibi

Ekin Gündüz Özdemirci
Nurten Bayraktar
Caroline Ruddell
Niki Ashby
Sezen Kayhan

Proje Destekçileri

Zeynep Atakan (Yapımlab)
Kiraz Erdem (Atlantik Film)
Merve Selamet (Yuvam Dünya Derneği)
Ersin Gök (Sinema-TV Sendikası)
Korhan Uğur (Serpil Altın Film)
Nihan Gider Işıkman (Başkent Üniversitesi YAKEM)

Tasarım

Elif Akbaba Yalçınkaya

Bu kitap British Council Going Global Partnerships programı
tarafından desteklenen "Sinema ve Medya Sektörlerinde
Çevresel Sürdürülebilirlik için Birleşmek" başlıklı proje
kapsamında hazırlanmıştır.

British Council Going Global Partnerships Programı tarafından desteklenen "Sinema ve Medya Sektörlerinde Çevresel Sürdürülebilirlik için Birleşmek" başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır.

Proje Ortakları

Proje Destekçileri

www.ekofilmplatformu.com

İÇİNDEKİLER

Ekolojik Kriz Çağında Hikayenin Gücü- <i>Dr. Ekin Gündüz Özdemirci</i>	5
EkoFilm:Sürdürülebilir Yapım Platformu Hakkında	6
Çevre Dostu, Sürdürülebilir İçerik Üretimi Nedir?	8
Genel Öneriler	15
Çevre Dostu İçerik Kurgulama	24
Çevre ve İklim Temaları	29
Çevre Dostu Karakterler	39
Çevre Dostu Arka Plan ve Ürün Yerleştirme	49
Farklı Türlerden Uygulamalar	52
Kaçınılması Gerekenler	66
Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi	69
Faydalanılan Kaynaklar	73

Ekolojik Kriz Çağında Hikayenin Gücü

Film ve medya sektörü, toplumsal farkındalık yaratma gücü ile dünyadaki en etkili yaratıcı endüstrilerden biri. Hikayeler aracılığıyla güçlü bir etki yaratmanın, düşünce biçimlerini etkileyerek davranışları dönüştürmenin mümkün olduğunu gösteren birçok araştırma var. Sektörün bu potansiyeli beraberinde büyük bir sorumluluğu da getiriyor. Ekolojik kriz çağında, sektörün sadece prodüksiyon süreçlerinde değil aynı zamanda içerik üretiminde de çevre dostu değerleri benimsemesi, sosyal fayda ve küresel dönüşümün desteklenmesi açısından büyük öneme sahip.

[Çevre Dostu, Sürdürülebilir Prodüksiyon Rehberi](#)'nin ardından yayımladığımız bu ikinci rehberde, çevre dostu içerik üretimine dair kapsamlı önerileri Türkiye ve diğer ülkelerden iyi uygulama örnekleri ile ele alıyoruz. Rehberde yer alan bölümlerde çevre dostu, sürdürülebilir içerik üretimini bilimsel araştırmalardan ve uluslararası girişimlerin çalışmalarından yola çıkarak tanımlıyor, içeriğin fikir aşamasından itibaren çevreye duyarlı bir yaklaşımla nasıl geliştirilebileceğine dair pratik öneriler sunuyoruz. Bu öneriler öne çıkan temaları, seyirci etkisi dikkate alınarak geliştirilen yaklaşımları, farklı türlere göre uygulama örneklerini, çevre dostu değer ve tutumları karakter özelliklerinin ve görsel tasarımın bir parçası haline getirme yöntemlerini içeriyor. "Kaçınılması Gerekenler" çevre ve iklim konuları bağlamında hikaye anlatıcılığında sıkça yapılan hatalara dikkat çekiyor. "Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi" ise pratik bir yol haritası sunuyor.

Rehberde yer alan "çevre sorunları", "iklim krizi", "iklim değişikliği" ve "ekolojik kriz" gibi farklı kavramların kullanımına açıklık getirmemiz önemli. "İklim değişikliği" tabirinin durumun aciliyeti ve önemini aktarmada yetersiz kaldığını düşünüyoruz ve krizi bütüncül olarak ele almanın gerekliliğine inanarak hem iklimsel hem de çevresel ve bunlara bağlı sosyal sorunları ifade eden "ekolojik kriz" kavramını tercih ediyoruz. Fakat, rehberde yer verdiğimiz bazı uluslararası çalışmalarda doğrudan iklim üzerinden tanımlamalar olduğu için kimi zaman 'iklim krizi' tabirini, bazı yerlerde de birebir çeviri doğruluğu için 'iklim değişikliği' tabirini kullandık.

Son olarak, "Farklı Türlerden Uygulamalar" bölümünde "Reklam" başlığı altında bazı marka isimleri yer alıyor. Bu örnekler, çevre dostu içeriklerin reklam türünde nasıl kullanılabileceğine dair bir çerçeve sunmak amacıyla paylaşıldı. Markaların sürdürülebilirliği hakkında bir görüş ortaya koymuyor, bunun için marka faaliyetlerinin bütünsel olarak değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalı.

Bu rehber, Türkiye'de çevre dostu hikâye anlatıcılığını yaygınlaştırmak için atılmış ilk adım, sektörün sürdürülebilir dönüşümü için ilham vermesini ve yol gösterici olmasını diliyoruz...

Dr. Ekin Gündüz Özdemirci
Proje Koordinatörü

EKO FİLM: Sürdürülebilir Yapım Platformu Hakkında

EkoFilm: Sürdürülebilir Yapım Platformu, **British Council Going Global Partnerships** programı Connect4Innovation: Birleşik Krallık-Türkiye Yükseköğretim Kurumsal Ortaklıklar Fonu tarafından desteklenen "Connect 4 Environmental Sustainability in Film and the Media (Sinema ve Medya Sektörlerinde Çevresel Sürdürülebilirlik için Birleşmek)" başlıklı proje kapsamında Ekim 2023'te kuruldu. Program, dünya genelindeki üniversiteleri ve eğitim paydaşlarını daha güçlü, adil, kapsayıcı ve uluslararası bağlantıları olan yüksek öğrenim; bilimsel, teknik ve mesleki eğitim için bir araya gelmeye teşvik ediyor.

Proje, **Kapadokya Üniversitesi Çevreci Beşerî Bilimler Uygulama ve Araştırma Merkezinin** yürütücülüğünde, dünyada film ve sürdürülebilirlik alanında öncü olan BAFTA albert Konsorsiyum'un eğitim partnerlerinden **Londra Brunel Üniversitesinin** ortaklığında hayata geçiyor. Kapadokya Üniversitesi Çevreci Beşerî Bilimler Merkezi ekibinden Dr. Ekin Gündüz Özdemirci ve Nurten Bayraktar tarafından hazırlanan projenin araştırma ekibinde akademisyen ve yönetmen Dr. Sezen Kayhan, Londra Brunel Üniversitesinden Dr. Caroline Ruddell ve Niki Ashby yer alıyor.

Üniversite, sektör ve sivil toplum iş birliğini öne çıkaran projenin destekçi kurumları arasında yapımcı Zeynep Atakan'ın kurucusu olduğu **YAPIMLAB** eğitim platformu, yönetmen Reha Erdem'in kurucularından olduğu **Atlantik Film** yapım şirketi, iklim krizi farkındalığını geliştirmek amacıyla topluma yarar projeleri ve sosyal farkındalık çalışmaları yürüten **Yuvam Dünya Derneği**, film sektöründe çalışma koşullarını iyileştirme hedefiyle çalışan **Sinema-Televizyon Sendikası**, sürdürülebilir film yapımı uygulamalarıyla öne çıkan **Serpil Altın Film** ve disiplinlerarası çalışmalarla yaratıcı endüstrilerin gelişmesine katkı sunan **Başkent Üniversitesi Yaratıcı Kültür Endüstrileri Araştırma ve Uygulama Merkezi (YAKEM)** bulunuyor.

Projenin başında Türkiye'deki film ve medya endüstrisinde en az 4 yıl deneyime sahip profesyonellerin çevresel sürdürülebilirliğe yönelik farkındalıklarını, görüşlerini ve beklentilerini anlamak ve raporlamak amacıyla anket ve mülakat çalışması yapıldı. Mayıs 2024'te yayınlanan [anket sonuç raporu](#) bu konuda yapılmış ilk araştırma olma özelliği taşıyor. 105 katılımcının yer aldığı anket çalışması, farklı uzmanlık alanlarından geniş bir yelpazede sektör profesyonellerine ulaşarak sektörde çalışanların meslek hayatlarında çevre dostu ve sürdürülebilir pratiklere yönelik tepkilerini ölçüyor.

Türkiye’de çevre dostu, sürdürülebilir film yapım girişimleri bağımsız sinemacıların gönüllü çalışmaları ile başladı. Bu girişimleri incelemek, bilimsel yöntemler ile raporlamak ve iyi örnekler olarak sunmak EkoFilm Platformu’nun öne çıkan hedeflerinden bir diğeridir. Bu doğrultuda, öne çıkan ilk girişimler olan Serpil Altın’ın *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* (2022) ve Reha Erdem’in *Neandria* (2023) filmlerinin sürdürülebilir yapım uygulamalarına dair [raporlar](#) platformun web sitesinde yayımlandı.

Sürdürülebilir film yapım uygulamalarının benimsenmesi, prodüksiyonların çevreye zararlı etkilerini en aza indirmesi açısından son derece önemlidir. Ancak bu etkilerin ölçülmesi ve her prodüksiyona özgü strateji geliştirilmesi bu çabaların başarıyla sonuçlanmasında kritiktir. Sürdürülebilir bir prodüksiyon için çekim öncesinde senaryo üzerinde başlayan karbon ayak izi analizi ile karbon salımının fazla olacağı olası uygulamalar tespit edilerek bu etkileri azaltacak veya sıfırlayacak alternatif, çevre dostu uygulamaların planlaması yapılır. Karbon ayak izi ölçüm sistemleri içeriklerine göre birbirinden farklı yapıda olabilir ve ölçüme dahil edilen alanlar çoğaldıkça ölçüm sisteminin içeriği de çeşitlenir. Her sektörün alışlagelmiş çalışma biçimlerinin ve yerel koşulların farklılaşması nedeniyle en doğru sonuca ulaşmak için karbon ayak izi hesaplama sistemleri geliştirilirken farklılıkların gözetilmesi gerekir.

EkoFilm Platformu bu amaçla Türkiye’ye ve film yapımına özgü bir [karbon ayak izi ölçüm aracı](#) geliştirdi. Açık erişimde sunulan bu araç ile her türden film yapımının çevreye etkisi hakkında genel bilgi edinilebilir. Platform tarafından açık erişim olarak yayınlanan, Türkiye’de prodüksiyonlarda uygulanabilir sürdürülebilir film yapım yöntemleri ile hem Türkiye’den hem de diğer ülkelerden örneklerin yer aldığı [Çevre Dostu, Sürdürülebilir Film Yapımı: Prodüksiyon Rehberi](#) ise karbon ayak izi ölçüm aracı ile birlikte kullanılarak prodüksiyona özgü sürdürülebilirlik stratejisi geliştirmek adına bir yol haritası sunuyor.

Projenin önemli bir diğer çıktısı ise sinema ve medya bölümü öğrencilerine, ilgili alanlardaki eğitimcilere ve sektör çalışanlarına yönelik eğitim modülleri hazırlanması. 2025 yılı içinde tamamlanacak bu çıktılar ile Türkiye’de film ve medya sektörünün çevreye etkisini olumlu yönde değiştirmek için temel ihtiyaçların karşılanması hedefleniyor.

**Prodüksiyon
Rehberi**

Çevre Dostu Sürdürülebilir İçerik Üretimi Nedir?

Çevre Dostu, Sürdürülebilir İçerik Üretimi Nedir?

Film yapımı, birçok doğal kaynağın tüketimine dayalı olan ve farklı sektörlerin bir arada çalışmasını gerektiren bir üretim süreci. Çekim öncesi hazırlık, çekim süreci ve sonrası aşamalarının her birinde çevreye verilen zararı en aza indirmeye çalışmak **“çevre dostu” ya da “sürdürülebilir prodüksiyon”** uygulamalarını ifade ederken bir yapımın hikayesine ekolojik duyarlılığı dahil etme çabaları ise **“çevre dostu” ya da “sürdürülebilir içerik üretimi”** kapsamına giriyor.

Film yapımının çevreye etkisini azaltmak, sektörün iklim krizine uyum sağlaması ve sürdürülebilir uygulamaları yaygınlaştırmak açısından oldukça önemli. Sektörün karbon salımını azaltmak hem gezegenin hem de film endüstrisinin devamlılığı için olmazsa olmaz bir koşul. Diğer yandan, kitle iletişim araçlarının toplumsal gelişmeler üzerindeki etkisi de çok büyük bir potansiyel barındırıyor.

Hikayelerin Gücü

Dil ve iletişimin nasıl ortaya çıktığı çeşitli tartışmaların temel soruları arasında. Bir grup araştırmacıya göre insanların hikaye anlatma ihtiyacı dilin gelişmesinin en önemli etkenlerinden biri. İnsan hayatta kalmak için tecrübelerini anlatma, başkasının tecrübelerinden öğrenme gereği duyar. Bu öğrenme şekli yaşananları aktarmak için hikayeleştirmemizi gerektirir. Kim, niçin, nerede, ne zaman, nasıl, ne yapıyor sorularının cevaplarını arayarak 'bilgi' oluşturmaya çalışırız.

Hikayeleştirilmiş bilgi zihnimizde tıpkı bir örümcek ağı gibi kurulur ve dile getirdiğimizde bir akış bulur. Hikayelerin bu bilişsel becerimizin ötesinde duygularımızı etkileme gücü bulunur. Bu nedenle bir hikayeye daldığımızda 'kendimizi kaybederiz.' O karakter gibi hisseder, onun davranışlarını anlamlandırmaya başlarız. Aslında bu beynimizdeki ayna nöronların yarattığı **“asimilasyon” etkisidir.** Bu nöronlar, başkalarının eylemlerini gözlemlediğimizde devreye girer ve empati duygusunun oluşmasına yardımcı olur.

Hikayeler, düşünme ve hayatı anlamlandırma şeklimizdir. İşlerin nasıl yürüdüğünü, nasıl kararlar verdiğimizi, başkalarını nasıl ikna ettiğimizi, kimliklerimizi ve değerlerimizi nasıl oluşturduğumuzu anlatma yöntemimizdir.

Hikayelerin duyguları harekete geçirme gücü sayesinde bilgiyi etkileyici bir şekilde sunabilmesi ekolojik kriz gibi karmaşık bir olguyu anlamamız ve anlatabilmemiz için son derece güçlü bir araç. Ekolojik krizin nedenleri ve etkileri bilimsel verilerle açıklanabilir. Ancak bu krizin insan kaynaklı olması bireysel davranış değişikliklerinin ve sosyo-politik sistem dönüşümlerinin gerekliliğini gösteriyor. Bu açıdan hikayeler, **farkındalık yaratmak ve eyleme geçmeye teşvik etmek** açısından kritik bir rol oynuyor. Sinema ve televizyon başta olmak üzere kitlesel etki kapasitesi güçlü olan medya araçları ile bu farkındalığı inşa etmek sürdürülebilir içerik üretiminin temelini oluşturuyor.

Uluslararası Girişimler

Sürdürülebilir içeriklerin yaygınlaşması için yapımları seçen karar alıcıların farkındalığının artırılması oldukça önemli. Birleşik Krallık ve ABD başta olmak üzere bu amaçla yapılan ortaklıklar, çeşitli türlerde ve ölçeklerde yapımların konuya eğilmesini sağladı. Bu alandaki en önemli gelişmelerden biri, 2021 yılında Glasgow'da düzenlenen COP26 zirvesinde ortaya çıktı. Bu zirvede, Birleşik Krallık'tan 12 yayıncı ve dijital platform, BAFTA albert tarafından hazırlanan [İklim İçerik Taahhüdünü](#) imzaladı. BBC, Sky, Discovery, Channel 4 ve Channel 5 gibi büyük yayıncıların da yer aldığı imzacı kuruluşlar, Birleşik Krallık'taki izleyicilerin %70'inden fazlasının TV ve film izleme süresini temsil ediyor.

Bu girişim, medya sektöründeki ilk büyük çaplı iklim krizi farkındalığı kampanyası olarak dikkat çekti. Yayıncılar içeriklerinde iklim değişikliğiyle mücadelenin önemini gösteren, sürdürülebilir seçimler konusunda ilham veren ve bilgilendiren yapımları seçeceklerini taahhüt etti. Bu kriterlere uymayan yapımlar **doğrudan reddediliyor**.

İklim İçerik Taahhüdü şu başlıklar altında özetleniyor:

- » **Kamuoyunda gündem haline getirmek**
- » **Farkındalık uyandırmak ve eğitmek**
- » **Sosyal norm haline getirmek**
- » **Yanlış bilgiyi düzeltmek**
- » **Güç sahiplerine sorumluluklarını hatırlatmak**
- » **İlham vermek**
- » **Geleceğin hikayesini anlatmak**

Bu amaçla öne çıkan girişimlerden bir diğeri de **Hollywood İklim Zirvesi**. Her yıl düzenledikleri geniş kapsamlı zirve toplantıları ile bu girişim dünyaca ünlü oyuncularını, yönetmenleri, yapımcıları, senaristleri dahil ederek iş birliklerini güçlendiriyor.

Belgesel, haber, tartışma programı gibi türler bilgi verici olsa da kurmaca türler izleyicide farkındalık uyandırma ve davranış değişikliğini tetiklemede daha etkili.

Ancak dünyada film ve dizi gibi popüler türlerde ekolojik kriz henüz çok az ele alınıyor. Kaliforniya Üniversitesinin (UCLA) araştırmasına göre popüler dizilerde sürdürülebilir davranışlar çok az gösteriliyor ve gösterildiği durumlarda bile bu davranışların karbon emisyonlarını azaltmada önemli bir etki yarattığı vurgulanmıyor. Popüler dizilerde tek kullanımlık plastik kullanımı çok sık gösteriliyor: Güney Kaliforniya Üniversitesinin medya etkisi üzerine yaptığı araştırmaya göre, 2019-2020 sezonunda çok izlenen 32 dizide bölüm başına ortalama 28 kez tek kullanımlık plastik ürün gösterildi. Ancak bunların sadece %7'sinin atıldığı gösterildi ve atılanların büyük bir kısmı da çevreye bırakılıyordu.

İçerikte çevre dostu bilinç
geliştirme yöntemleri
genellikle iki temel unsura
dayanıyor:

“Konuya dikkat çek.”

ve

“Davranışı göster.”

BAFTA albert tarafından geliştirilen “konuya dikkat çek” ve “davranışı göster” modeli, yaratıcılığı kullanarak izleyici üzerindeki etkiyi artırmayı amaçlayan bir strateji. Burada içeriklerin öğretici olması ya da felaket senaryoları sunması değil; eğlenceli olması, zekice kurgulanması ve çözüm odaklı hikayeler oluşturma çabası ön plana çıkıyor. “Gezegen yerleştirme” ya da “iklim yerleştirme” adı verilen bu yöntem, tıpkı “ürün yerleştirme” gibi çalışıyor: Ana hikaye herhangi bir konu üzerine olabilir, ancak içerikte gezegene dikkat çekmek esas. Bu, bazen karakterler arası diyaloglarda iklim değişikliğine vurgu yaparak, sempati duyulan karakterlerin çevre dostu davranışlarını öne çıkararak ya da antipatik karakterlerin çevreye zarar veren tutumlarıyla alay ederek gösteriliyor. BAFTA Albert’ın [İçerik Etkileşim Aracı](#), iklimle ilgili içerik fikirlerinizi değerlendirmenizi sağlayabiliyor. Bu araç sayesinde, fikrinizin gezegen dostu olup olmadığını test edebilir, içeriğinizi daha sürdürülebilir hale getirmeniz için kaynaklarından faydalanabilirsiniz.

[Climate Story Unit](#), yönetmenleri iklim değişikliği temalı filmler geliştirmeleri konusunda destekliyor. [Good Energy Stories](#), iklim değişikliğinin film ve televizyon dizilerine daha doğrudan dahil edilmesi için öneriler sunuyor. Cannes Film Festivali’nin **Cinema for the Climate (İklim için Sinema)** çalışması da dikkat çeken bir atılımdı.

İklim krizinin karmaşık yapısı içerik üreticilerinin yaratıcılığını harekete geçirmelidir.

Çevreci bir karakter veya çevre temalı bir hikaye yaratmak ekolojik kriz ele almak için ilk akla gelen olabilir. **Ancak bu konuda atılabilecek ilk adım, karakterlerinizin günlük yaşamlarında uygulayabileceği basit ve somut davranışları göstermek olabilir.** Örneğin; doğa ve hayvan sevgisi çevre dostu bir davranış örneği sunarken tüketim çılgınlığı bunun zıttıdır. Atık işçiliği veya temiz havaya erişim, çevre adaleti ile sosyal adaletin ayrılmaz olduğuna dikkat çekerken aşırı hava olayları küresel ısınmanın bir göstergesidir. Hikayenin nerede ve ne zaman geçtiği, ana temalarının ne olduğu, karakterlerin nasıl temsil edildiği gibi unsurlara bağlı olarak her tür eserde ekolojik krize dikkat çekmek ya da çevre dostu davranışları teşvik etmek mümkündür.

İklim krizi bizim neslimizin en büyük hikayesidir.

İklim krizi gibi küresel bir soruna dikkat çekmek içeriğin etkileyciliğini artırmanın da güçlü bir yolu. Bu konuyu bireysel davranışlardan yapısal ve ekonomik zorluklara kadar geniş bir yelpazede ele alarak daha kapsamlı ve etkili hikayeler yaratılabilir.

İzleyicilerin içeriği kendilerine daha yakın hissetmeleri için iklim kriziyle ilgili psikolojik mesafeyi azaltmak gerekir. Bunun için iklim krizinin coğrafi, sosyal ve döneme bağlı olumsuz etkileri ile çözüm yollarındaki belirsizlikleri ön plana çıkarmaktan kaçınılmalıdır.

Soyut sorumluluk kavramları yerine somut ve etkili bir dil kullanmak, örneğin çevre dostu davranışları göstermek, izleyicilerin sorunu kendi hayatlarıyla ilişkilendirmesini sağlar.

Ayrıca sürdürülebilir davranışların özellikle ana akım medyada yer edinmesi için tutarlılık ve tekrarın önemi büyüktür. Bu nedenle, içerik üretiminde yer alan tüm profesyonellerin bu bilince sahip olması ve her yapımda bu özeni göstermesi, sürdürülebilir içerik üretiminin etkili olması için kritiktir.

İklim krizi hepimizi etkiliyor ve pek çok toplumsal meseleyle iç içe geçmiş durumda. Bu yüzden, aslında her hikaye bir iklim hikayesine dönüşebilir.

Genel Öneriler

Felaket senaryolarından kaçının ve olumluya odaklanın.

Hikayenizi gerçek bilgilere dayandırırken felaket senaryoları ile sınırlı kalmayın. Ekolojik kriz nedeniyle gerçekleşen değişiklikleri vurgulayın ve iklim eyleminin getirdiği faydaları (örneğin, temiz hava ve tasarruf) öne çıkarın. Seyircide ekolojik kaygı oluşturmaktan kaçınmaya çalışın.

İklim krizinin etkilerini deneyimlemek ya da bu konu hakkında bilgi edinmekten doğan, kişinin kendisi ve sonraki nesillerin geleceği için hissettiği kaygıya “ekolojik kaygı” ya da “eko-anksiyete” denir.

İYİ UYGULAMA

Oyuncu Meryl Streep’in sesi olduğu [“Harika Bir Hikaye Anlatmak İster misiniz?” kampanyası](#) iklim hikaye anlatıcılığında yaratıcılığın önemine dikkat çekiyor. ABD merkezli Sürdürülebilir Eğlence Sektörü İttifakı (Sustainable Entertainment Alliance) ve NRDC’nin “Geleceği Yeniden Yaz” projesi işbirliğiyle hazırlanan kamu spotunda Meryl Streep **“Hey, iklim değişikliği hakkında bir hikaye izlemek ister misiniz?”** diye soruyor. Ardından *Get Out*, *The Lego Movie* ve *Anchorman* filmlerinden karakterlerin *“Hayır!”* dediği klipler gösteriliyor. Streep devam ediyor: **“Anlıyoruz. İklim değişikliği korkutucu olabilir, insanı biraz kaygılandırabiliyor. Filmler ve dizilerle kaçış arıyoruz. Ama ya soruyu değiştirsek ve ‘Harika bir hikaye izlemek ister misiniz?’ dersek?”**

The Office, *The Last of Us*, *Mad Max*, *The Crown*, *Big Little Lies* ve daha çok sayıda popüler dizi ve filmde sahnelerle devam eden kamu spotu Streep’in şu sözleriyle mesajını açıkça veriyor:

“Hikayeler eğlendirirken iklimle ilgili mesajlar da verebilir. İster dramatik olsun, ister komik ya da cesaret dolu; sevdiklerimizi koruma veya bir macera hikayesi anlatsın, iklim değişikliği bizim çağımızın hikayesi ve tam da şu anda anlatılıyor — küçük anlardan büyük olaylara, dünya çapında izleyicilere ulaşıyor.”

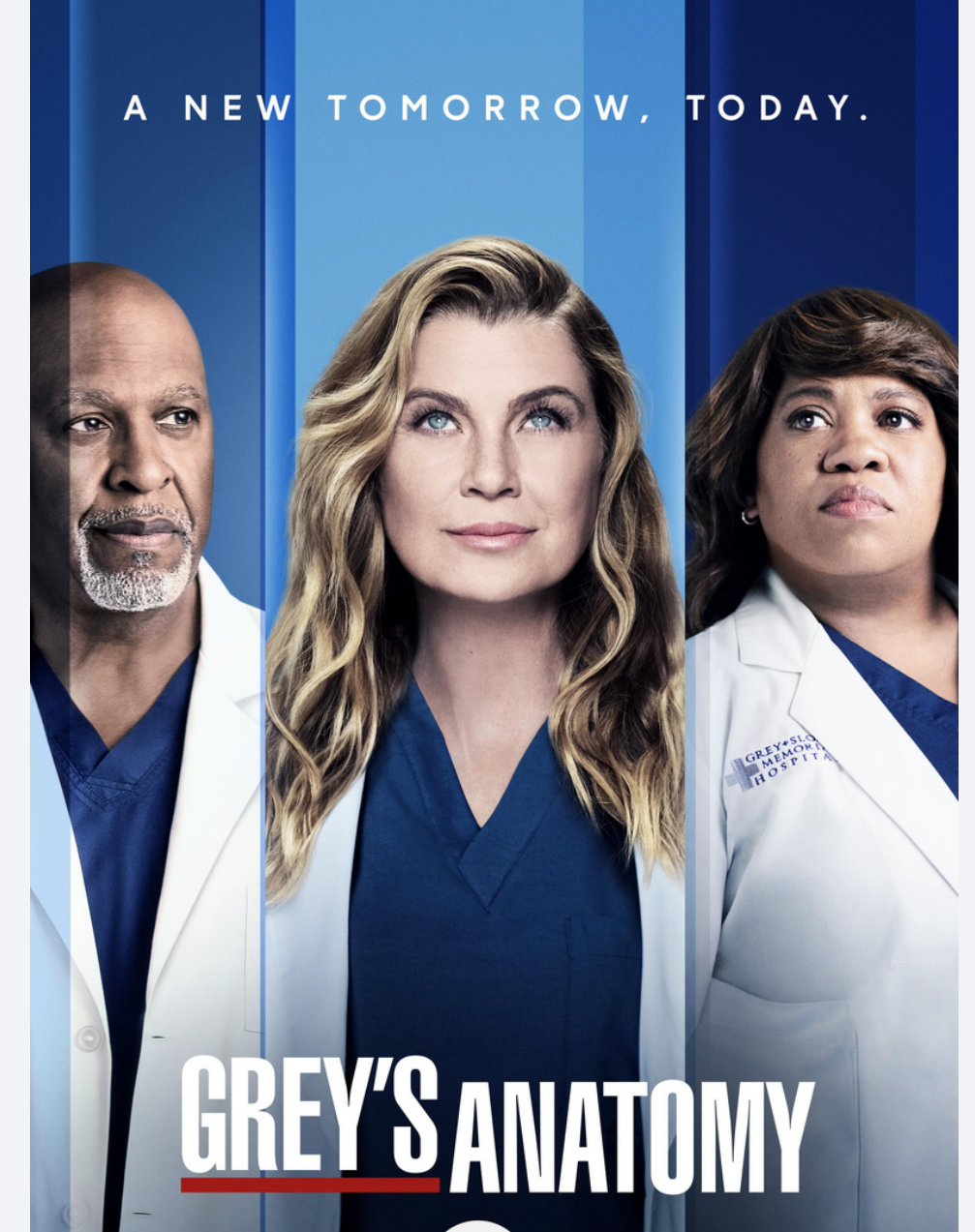
İYİ UYGULAMA

Bilgi paylaşmak önemli ancak nasıl verildiğine dikkat edin.

Çevre ve iklim hikayelerini bireyle ilişkisi üzerinden anlatmak bilimsel bilginin anlaşılır olmasını kolaylaştırır. Ancak yanlış bilgi vermekten kaçınmalı, bilgiyi hikayeye entegre etmek için etkileyici yöntemler kullanılmalıdır.

ABC dizisi *Grey's Anatomy* (2005-devam), Büyük Okyanus kıyısını etkisi altına alan gerçek bir sıcak hava dalgasından esinlenerek **"Cehennemden Daha Sıcak"** adlı bir bölüm yayınladı. Şehir genelinde klimaların aşırı kullanılması ile hastanedeki klima sistemi bozulur ve sıcak havanın enfeksiyon riskini artırması nedeniyle ameliyatları yürütmek tehlikeli hale gelir. Dizinin baş karakteri doktor Meredith Grey, **"Vücut artan sıcaklıklara maruz kaldığında kendini soğutma yeteneğine sahiptir. Terleriz, kan damarlarımız genişler ve kalp atış hızımız artar. Ancak sıcaklık 100 dereceyi geçmeye başladığında, vücudumuz fazla mesai yapmak zorunda kalır ve bu durum ısı tükenmesine yol açar. Mide bulantısı, baş dönmesi ve kafa karışıklığı gibi semptomlar ortaya çıkmaya başlar."** diyerek küresel ısınmanın insan vücuduna doğrudan etkisini açıklıyor.

Bu bölümüyle dizi iklim krizinin sadece fiziksel etkilerine odaklanmakla kalmıyor, aynı zamanda kronik hastalıkları olan bireyler, yaşlılar, engelliler gibi savunmasız grupların bu krize karşı ne denli kırılgan olduğunu da hikayesine entegre ediyor. Bu grupların, çevresel değişikliklerden daha fazla etkilendiğini ve bu durumun sosyal eşitsizliği beraberinde getirdiğine dikkat çekiyor.

Büyük resmi ve bizim dahil olduğumuz parçayı gösterin.

Ekolojik sorunların küresel ve yerel etkilerini bir arada ele alın. 'Sistemi' vurgulayabilir, politik ve ekonomik sorumluluğa dikkat çekebilirsiniz. Toplumu sadece tüketiciler değil, aynı zamanda etkin ve sorumluluk paylaşmaya gönüllü vatandaşlar, çalışanlar veya rol modeller olarak gösterebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Yüksel Aksu'nun yönettiği *Entelköy Efeköy'e Karşı* (2011) filmi bir grup çevre aktivistinin bir Ege köyüne yerleşmeye karar vermesinin ardından burada kurulması planlanan termik santrali engelleme çabalarını ve köylülerle aralarında geçen komik olayları anlatır. Filmde, insan kaynaklı çevre felaketlerinin aslında politik ve ekonomik bir sorun olduğu ve bu sorunların toplumun sosyal ve kültürel değerleri üzerinden kendine yer edinmeye çalıştığı vurgulanır. Köylüler, başlangıçta para kazanma umuduyla santrali desteklerken aktivistlerin çabasıyla durumun farkına varır. 'Kurnaz' köylüler de 'entel' çevreciler de filmde mizahi bir yaklaşımla ele alınır ve sempati duyulan karakterler haline gelir. Film, her iki tarafın birbirleriyle iletişim kurarak geliştiğini ve nihayetinde uzlaşmaya vardıklarını gösterirken iklim adaletinin herkesin sorumluluğu olduğunu vurgular.

İYİ UYGULAMA

Alex Hardcastle'ın yönettiği Netflix yapımı komedi filmi **Senior Year (2022)**, 2002 yılında lise son sınıf öğrencisi olan Stephanie'nin popüler bir kız olarak balo kraliçesi olma yolunda ilerlerken geçirdiği bir kaza sonucu komaya girmesini konu alır. 20 yıl sonra, 37 yaşında bir kadın olarak uyanan Stephanie, lise yıllarına geri dönerek mezuniyetini tamamlamaya karar verir. Fakat lise artık onun bıraktığı gibi değildir, okulun en havalı kızı **"çevre bilinçli"** olmasıyla öne çıkar, geçmişteki balo kral ve kraliçelerinin fotoğraflarının olduğu köşenin yerini denizlerde plastik kirliliğine dikkat çeken bir pano almıştır, lisenin amigo takımı ise dans koreografisi yerine iklim krizi hakkında bir gösteri hazırlar.

Film, okulun sosyal yapısında ve öğrencilerin davranışlarında çevre bilincinin arttığını göstererek hem konunun güncel önemini vurgular hem de gençlerin bu açıdan sorumluluğuna dikkat çeker.

İYİ UYGULAMA

Ricky Gervais'in kara komedisi ***After Life*** (2019-2022) dizisinde baş karakterin eşini kaybetmesi konu alınır. Eşinin ölümünden sonra kalan yıllarını dünyada başkalarına daha nazik davranarak geçirmek isteyen Tony'ye Anne karakteri bir Yunan atasözü söyler: ***"Bir toplum, yaşlı adamlar gölgelerinde oturamayacakları ağaçlar diktiğinde büyür."***

Bu atasözü, insanların gelecek için gezegeni daha iyi bir durumda bırakması gerektiği mesajını barındırır ve izleyicileri, kendi yaşam sürelerinin ötesini düşünerek miraslarını sorgulamaya teşvik eder.

İzleyicilerde davranış değişikliğini teşvik etmeye çalışın.

Psikolojik ve sosyal faktörler, izleyicinin içeriğe tepkisini etkiler. İzleyicilere sadece bilgi sağlamak davranışı değiştirmek için yeterli değildir. Var olan değerlerde çevre dostu bir dönüşümü hedeflemek, tutumlara ve sosyal normlara hitap etmek gerekir.

Ana akımda tekrar eden ve tutarlı bir yaklaşım benimseyin.

Ana akımda sürekli ve tutarlı mesajlar, insanların ekolojik krizi hatırlamalarını ve bu soruna karşı duyarlılık geliştirmelerini sağlayabilir. Bu konuda çelişkili bilgiler verilmemesine özen gösterilmelidir. Güvenilir ve kolay anlaşılır bir anlatım, ekolojik krizin ciddiyetinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur.

İYİ UYGULAMA

NBC Universal, 2007 yılında “Green is Universal” inisiyatifini başlattı ve “Yeşil Haftalar” olarak adlandırdığı dönemlerde yayımlanan neredeyse tüm yapımlarında çevre dostu içeriklere yer verdi. Spor programlarından haber bültenlerine ve dizilere kadar her tür yapımda iklim krizi ve çevre dostu davranışlar odak noktası haline getirildi.

İYİ UYGULAMA

HBO’nun dizisi *Succession* (2018-2023), hırslı bir medya patronu ile çocuklarının şirket yöneticiliği mücadelesini konu alıyor. Patron Logan’ın anti-kapitalist kardeşi Ewan, bir tartışma sırasında iklim krizine dikkat çekiyor ve Logan’ın yönettiği haber kanallarının toplumu doğru yönlendirmediğine dair öfkesini ifade ediyor: ***“Küresel ısınma, iklim değişikliği... Ellerinide milyonlarca insanın kanı var!”***

Dizideki iklim krizi vurgusu tutarlı bir şekilde gösterilmeye devam ediyor ve ikinci sezonda Ewan, torunu Greg’i Logan’ın şirketi için çalışmayı bırakması konusunda ikna etmeye çalışırken şöyle diyor: ***“O ahlaki olarak iflas etmiş biri. Bu gezegenin ölümünden sorumlu olabilecek kadar tehlikeli... İklim krizi inkarcılarını gösterme şekli yüzünden milyonlar ölebilir ve bu nedenle Hitler’den bile daha kötü bir insan desek yeridir.”*** Ewan’ın bu tepkisi aynı zamanda medya sektörünün kitleleri etkileme gücüne dair önemli bir atıf. Üçüncü sezonda ise Ewan, Greg’in şirketten ayrılmamasına tepki olarak mirasını Greenpeace’e bırakır.

Dizi, iki kardeş arasındaki politik görüş farklılıklarına dayanan bir çatışma hikayesi aracılığıyla aslında hikayenin ötesinde mesajlar veriyor. Logan gibi güçlü medya patronlarının kitle iletişim araçlarını kişisel çıkarları uğruna kötüye kullanarak iklim krizine dair yanlış bilgiler yaydığını vurguluyor. Aynı zamanda, bir aile dramı izlerken gözden kaçırdığımız daha büyük etkileri hatırlatıyor: ***Kötü adamlara destek verirken aslında onların eylemlerine de ortak oluyoruz.*** Dizinin, iklim krizini karakterler ve sosyal ilişkiler üzerinden ele alması ve bu yaklaşımını sürdürmesi ana akım medyada örnek alınabilecek başarılı bir yaklaşım olarak öne çıkıyor.

İklim ve çevreyi göz ardı etmeyen dünyalar yaratın.

Her film kendi dünyasını yaratır. Görsel ve işitsel unsurları etkili kullanarak iklim ve çevreye dikkat çekebilirsiniz. Karakterlerin yaşadığı çevreyi ve atmosferi yansıtarak hikayenin derinliğini artırabilirsiniz. Örneğin, sıcak hava dalgası ya da bozulan iklim koşullarının temsili ortamın renkleri, ışıklandırması ve karakterlerin giyimleriyle desteklenebilir. Ses efektleri ve müzik çevresel değişimlerin hissedilmesine yardımcı olabilir. Sıcak bir havada fanların uğultusu, bozulmuş bir klimadan gelen sesler ya da arka planda duyulan hayvan sesleri izleyiciye ekolojik krizin etkisini hissettirebilir. Bu unsurlar, sadece hikayeyi anlatmakla kalmaz, izleyiciye de kendisini bu dünyanın içinde hissettirir, iklim ve çevre sorunlarının önemini vurgular.

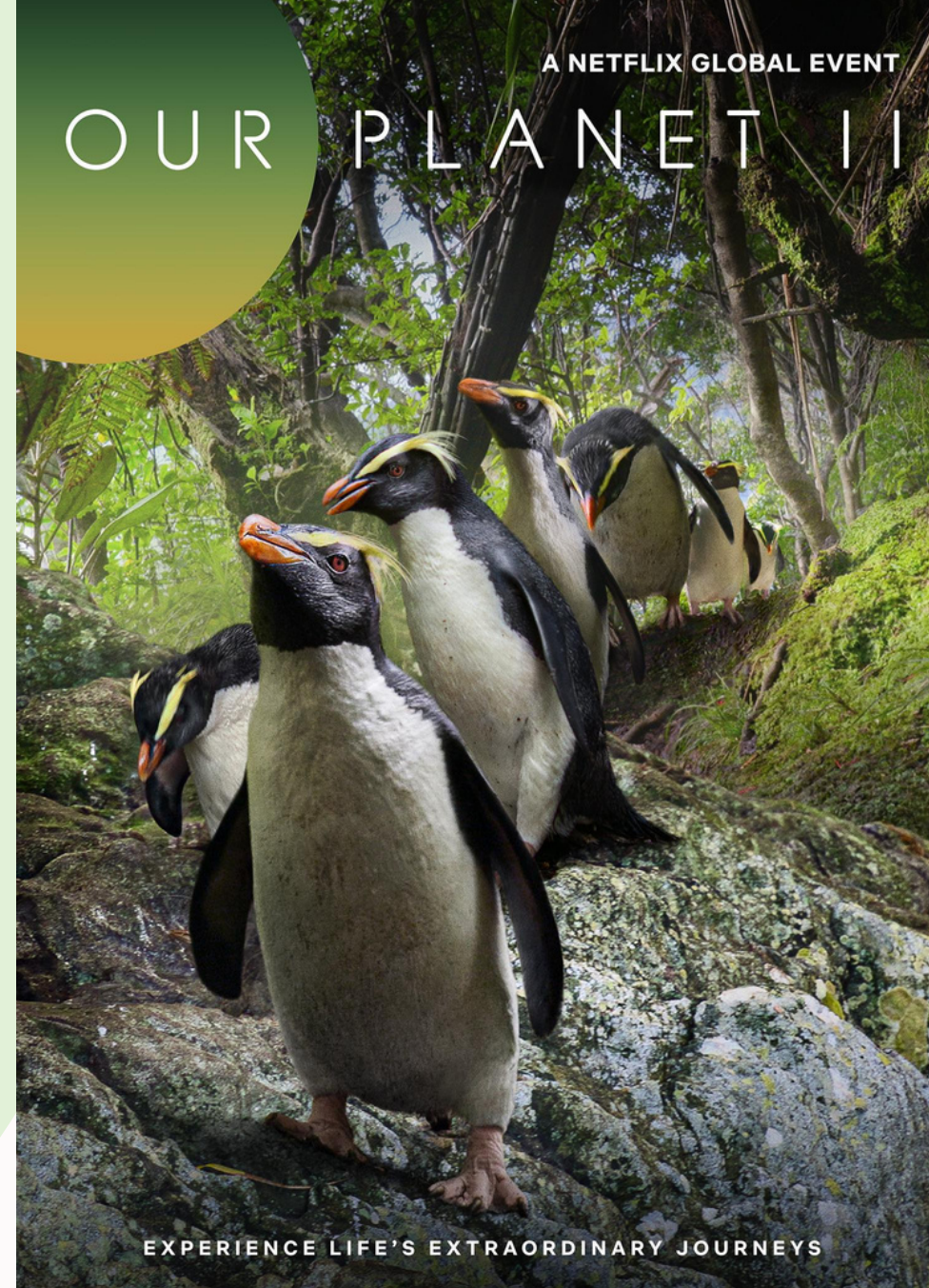
İYİ UYGULAMA

Mad Max serisi etkileyici görselliğiyle bir dünya yaratır ve bunu vermek istediği mesajın en güçlü aracına dönüştürür. **'Arabalarla dolu kurak ülke'** tasviri gelişmişlik algımızın fosil yakıt endüstrisine dayalı bir sistem üzerine kurulu olduğunu gösteren çarpıcı bir metafordur. **"Petrol kurgu"** diye de anılan film sadece fosil yakıtların tükenmesini değil, aynı zamanda bu kaynakların kullanım ve kontrolü üzerindeki kapitalist ve sömürgeci yapıları da ele alır. Fosil yakıtlar ve bu kaynakların yarattığı güç dengeleri, insanlık tarihinin kritik bir dönüm noktasını simgeler. Filmlerde sıklıkla gösterilen taşıtlar ile gürültülü ve kirli bir dünya etkileyici bir mizansen ile sunulur.

Bilimsel kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve toplumda güven kazanmış topluluklarla iş birliği yapın.

Uzmanlarla iş birliği yapmak, sunulan bilginin ve iletilen mesajların güvenilirliğini artırır. Çevre kuruluşlarıyla iş birliği, ilgili politikalar ve kampanyalara dikkat çekmeyi, izleme sonrası yönlendirmeler yapmayı sağlar ve bir **"harekete geçirme çağrısı"** oluşturur. Ayrıca sürdürülebilirlik ve davranış uzmanlarıyla yapılan iş birliği, izleyici tepkilerini etkili bir şekilde ölçmeye ve mesaj verme ile eğlendirme arasında denge kurmaya yardımcı olur.

İYİ UYGULAMA

Netflix ve YouTube'da yayımlanan ***Our Planet* (2019-2023)** belgesel serisi, kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğumuz doğa harikalarının görkemini sergilerken aynı zamanda bir umut mesajı da veriyor: **Eğer şimdi harekete geçerse gezegenimizi hala kurtarabiliriz.**

Belgesel, güvenilir bilgi sunmak ve destek sağlamak amacıyla çevre kuruluşu **WWF** ile iş birliği yaptı. Bu destek ile WWF, okulları ve gençleri Dünya'nın ana biyomlarını ve bu biyomların karşılaştığı zorlukları keşfetmeye teşvik etmek için zengin bir ücretsiz kaynak seti hazırladı.

Çevre Dostu İçerik Kurgulama

Çevre Dostu İçerik Kurgulama

Senaryoyu sürdürülebilir prodüksiyona destek olacak şekilde kurgulamak çevre dostu içerik üretiminin ilk basamağını oluşturuyor.

Senaryo hazırlama aşamasında, sürdürülebilir film prodüksiyonunu kolaylaştıracak ve yapımın karbon ayak izini azaltmaya katkısı olacak şekilde şu konularda sürdürülebilir bir yaklaşımla kararlar almak mümkün:

Her hikaye tüm sürdürülebilirlik önlemlerini uygulamaya uygun olmayabilir, fakat yaratıcılık ve sürdürülebilirlik dengesini mümkün kılacak tercihler mutlaka vardır.

Bu bakış açısıyla senaryoyu tasarlayabilirsiniz.

- çekim yeri ve zamanı
- set tasarımı
- kostüm
- özel efektler

Çekim yeri ve zamanı

Film yapım sürecinin çevreye olumsuz etkisinin en büyük kaynağı **enerji tüketimi** ve bunun için çoğunlukla kullanılan **dizel jeneratörlere bağlı olarak yakıt tüketimi**.

- Yazdığınız sahnelerde **araç** kullanımını mümkün olduğunca azaltın.
- Seyir halindeki araçlar yerine **park etmiş** durumda olanları içeren sahneler yazın.
- Seyahat ve buna bağlı karbon emisyonlarını azaltmak için birbirine yakın mesafede ve ulaşımı kolay olan **çekim yerlerinin** seçimini mümkün kılacak bir içerik yaratın.
- Daha sınırlı sayıda **çekim mekanı** kullanımına olanak sağlayın.

Bir jeneratör ortalama 80 litre mazot tüketiyor, bu yaklaşık olarak İstanbul-Ankara arasında 4 kez yolculuk yapan bir otomobilin yakıt tüketimine eşdeğer.

Hikayeniz çekim esnasında kaynakların verimli kullanımını kolaylaştırın.

- **Doğal ışık kullanımına** imkan veren çekim zamanlarına öncelik verin.
- Özellikle dış mekanlarda geçen gece sahneleri **gündüz çekimleri** ile veya **iç mekan** sahneleri ile değiştirilebilir mi kontrol edin.
- Yılın **ısıtma** gerektirmeyen zamanlarına hikayede yer vermeye dikkat edin.

Set tasarımı ve kostüm

- **İkinci el** dekor ve kostüm kullanımına imkan tanıyan bir içerik oluşturmaya özen gösterin.
- Karakterlerin sürekli kostüm ve aksesuar değiştirmesini gerektiren sahnelerden kaçının.
- Set kurulumu ve buna bağlı çevresel maliyetleri azaltmak için mevcut mekanların olabildiğince az ekipmanla kullanımını mümkün kılan bir içerik hazırlayın.

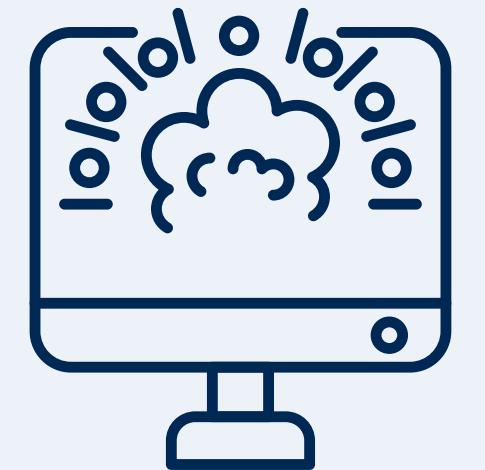

Görsel efektler

Zorunlu olmadıkça büyük çapta görsel efekt kullanımından kaçının.

Eğer özel efektler gerekiyorsa sahnelerinizi fiziksel görsel efekt ve CGI (bilgisayar ile üretilen görüntüler) kullanımını dengeleyecek şekilde kurgulamaya özen gösterin.

- **Enerji yoğun render** süreçlerinden **elektronik atıkların** bertarafına kadar CGI kullanımı önemli bir ekolojik ayak izine sahip olabilir.
- Diğer yandan, film yapımında kullanılan büyük ölçekli patlamalar ve dublör sahneleri gibi fiziksel görsel efektler ciddi miktarda **atık ve emisyon** üreterek kirliliğe ve kaynak tüketimine neden olabilir. Ayrıca bu tür efektler oyuncular ve ekip üyeleri için güvenlik riskleri de oluşturabilir.

CGI ile fiziksel görsel efektlerin dengelenmesi, film yapımlarının çevresel etkisini azaltabilir. En fazla atık ve emisyon üreten tekniklerin kullanımının azaltılması sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilir.

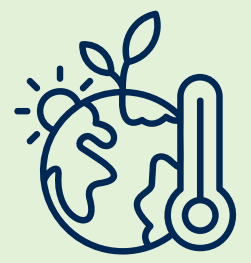
Ayrıca bu denge maliyet tasarrufu sağlayabilir. CGI, olağanüstü görsel olanaklar sunsa da fazla kullanımı bütçeleri zorlayabilir. Uygun yerlerde fiziksel görsel efektlerin dahil edilmesi maliyetleri düşürmeye yardımcı olabilir.

Görsel efektlerle yakalamaya çalıştığınız etkiyi doğal yöntemlerle elde etmek mümkün olabilir, yapım ekibini uygun durumlarda bu şekilde yönlendirebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Reha Erdem'in sürdürülebilir yapım uygulamaları gözetilerek çekilen filmi **Neandria**'nın (2023) çekimleri boyunca karşılaşılan anlık problemler ve beklenmeyen durumlarda ekip her çözümü sürdürülebilirlik bağlamında tartarak geliştirdi. Buna örnek olarak; sisli bir havada çekim yapılması planlanan günde hava beklendiği gibi sisli değildi, sis makinesi kullanarak enerji harcamak gibi bir çözüm yerine kuru otlardan yapılan tütsü kullanıldı.

Çevre ve İklim Temaları

Çevre ve İklim Temaları

Çevre ve iklim ile ilgili konuları hikayelerinize dahil edebilir veya hikayenizi doğrudan bu temalar etrafında şekillendirebilirsiniz.

Çevre ve iklim temalarını ele alırken yaklaşımınız “**sorunlara dikkat çekmek**” ve / veya “**çözümlere odaklanmak**” üzerine olabilir.

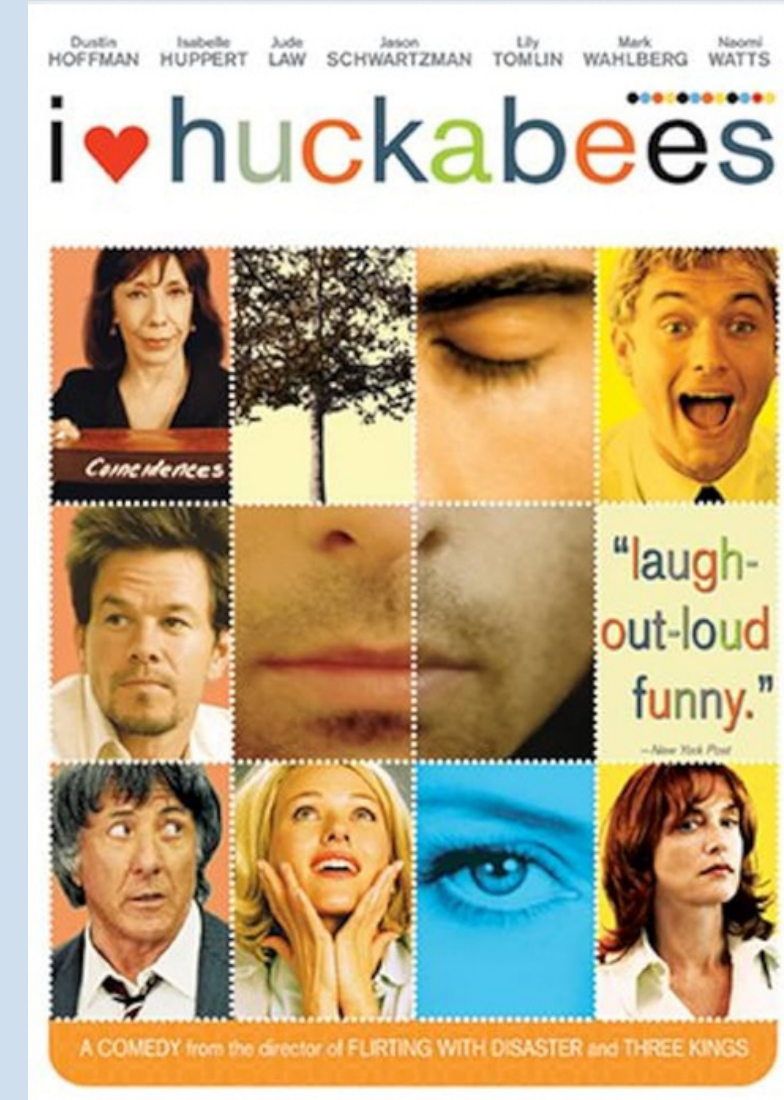
Hikayenize öne çıkan çevre ve iklim temalarını dahil etmek için neler yapabilirsiniz?

Hikayenin ana örgüsü içinde çevre ve iklim temalarına yer verin.

İYİ UYGULAMA

Yönetmenliğini David O. Russell’ın yaptığı kara komedi filmi *I Heart Huckabees*’de (2004) Albert Markovski çevre savunucusudur ve bir bataklığı koruma kampanyasında çalışır. Diğer karakterlerin konuşmalarında da yeryüzünde her şeyin birbirine bağlı olduğu gerçeği ve buna bağlı varoluşçu sorgulamalar sıklıkla karşımıza çıkar. Ayrıca filmde Huckabees şirketi üzerinden kar etme hırsıyla doğal kaynakları ve çevreyi umursamadan tüketim kültürünün teşvik edilmesi eleştirilir.

Hikayedeki olayların veya karakterlerin çevresel sorunlar ya da sürdürülebilir çözümler ile doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşimini gösterin. Örneğin, karakterler çevre dostu davranış ve değerleri benimseyecek şekilde olumlu bir dönüşüm yaşayabilir.

Çevre ve iklim temalarına hikayenizde etkili ve tutarlı bir şekilde yer verebilmek bu konular hakkında farkındalığa sahip olmakla mümkün.

İYİ UYGULAMA

Gus Van Sant'ın yönettiği **Promised Land** (2012) filminde Steve Butler karakteri, kırsal topluluklar için fracking'i (hidrolik kırma) bir avantaj olarak tanıtan, kendinden emin bir şirket temsilcisiyken işinin etik boyutlarını sorgulamaya başlar. Başlangıçta ekonomik kalkınma odaklı bir yaklaşımla hareket eden Steve, fracking yönteminin doğal çevreye ve topluma verebileceği zararları gördükçe kendisinden şüphe duymaya başlar. Şirketinin çevresel endişeleri itibarsızlaştırmak için manipülatif taktikler kullandığını keşfetmesiyle birlikte ahlaki bir uyanış yaşar. Sonunda Steve, kariyerini riske atarak gerçeği kasabaya açıklar ve şirket çıkarları yerine çevre ve toplumun iyiliğine öncelik verir.

Öne çıkan çevre ve iklim temaları

İklim krizi ve küresel ısınma

İklim krizi, atmosferde artan sera gazlarının etkisiyle dünyadaki sıcaklıkların yükselmesi ve doğal dengeyi bozan hava olaylarının artmasıdır. Küresel ısınma ise bu süreç sonucunda gezegenin ortalama sıcaklığının artması sonucu ortaya çıkan uzun vadeli değişikliklerdir. İklim krizine karşı öne çıkan çözümler yenilenebilir enerjiye geçiş, karbon emisyonlarını azaltma, enerji verimliliğini artırma ve doğayı koruma odaklı sürdürülebilir politikalar uygulamaktır.

Detaylı bilgi için Avrupa Birliği tarafından finanse edilen proje kapsamında oluşturulan [İklimin eğitim materyallerini](#) ve [Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi](#) belgelerini inceleyebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Damen Gameau'nun yönettiği belgesel film **2040** (2019) iklim krizini çözüm odaklı bir yaklaşımla ele alıyor. Avustralyalı bir baba, dört yaşındaki kızı için gelecekte nasıl bir dünya hayal edilebileceğini keşfetmek üzere yola çıkıyor. Film, iklim krizinin zorluklarına karşı yenilikçi teknolojiler ve yaratıcı alternatifleri öne çıkarıyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının gelişimi, toprağı iyileştirici tarım uygulamaları ve gıda güvensizliği ile mücadelede deniz yosununun çok yönlü kullanımı gibi pek çok çözüm ele alınıyor. Film, acil sorunlara odaklanmak yerine, gelecekte daha sürdürülebilir bir yaşamın mümkün olduğunu vurgulayan umut dolu bir anlatı sunuyor.

İYİ UYGULAMA

Yönetmenliğini Richard Fleischer'ın yaptığı **Soylent Green** (1973) distopik bir gelecekte, 2022 yılında geçen bir hikâyeye sunar. Aşırı nüfus, kaynakların tükenmesi ve çevresel tahribat, dünya genelinde gıda güvenliği krizine yol açmıştır. Film, insanlığın temel ihtiyaçlarını karşılama mücadelesine odaklanırken gıda endüstrisindeki etik sorunları ve toplumsal eşitsizlikleri güçlü bir şekilde eleştirir. Soylent Green endüstriyel tarım, gıda üretiminin şeffaflığı, sosyal adaletsizlik ve insan faaliyetlerinin doğaya zararları gibi konular üzerinden öngördüğü gelecek tasviri ile sürdürülebilir tarım ve kaynak yönetiminin önemine dikkat çeken çarpıcı bir uyarı niteliği taşır.

Gıda güvenliği

Gıda güvenliği, iklim krizi ve yanlış endüstriyel tarım politikaları nedeniyle ciddi bir tehdit altındadır. İklim krizi, aşırı hava olayları ve değişen yağış düzenleriyle tarımsal üretimi zorlaştırırken, monokültür uygulamaları, yoğun kimyasal kullanımı ve doğal kaynakların aşırı tüketimine dayalı endüstriyel tarım politikaları toprak verimliliğini azaltarak bu sorunu daha da derinleştirir. Gıda güvenliği sorununa karşı öne çıkan çözümler sürdürülebilir tarım yöntemlerini benimsemek, agroekoloji uygulamalarını teşvik etmek, yerel üretimi desteklemek ve iklim krizine dirençli tarımsal sistemler geliştirmektir.

Detaylı bilgi için sivil toplum kuruluşu Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin [gıda güvenliği](#) başlığı altındaki paylaşımlarını inceleyebilirsiniz.

Atık

Atık sorunu doğal kaynakların hızla tükenmesine, ekosistemlerin bozulmasına ve sera gazı emisyonlarını artırarak iklim krizinin derinleşmesine yol açan büyük bir sorundur. Aynı zamanda atık yönetimindeki eşitsizlikler, özellikle düşük gelirli bölgelerde yaşayan toplulukların sağlık ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyerek sosyal adaletsizliği artırmaktadır. Atık sorununa karşı öne çıkan çözümler döngüsel ekonomi yaklaşımıyla atıkların öncelikle önlenmesi ve azaltılması, geri dönüşümün teşvik edilmesi, sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının yaygınlaştırılması ve adil atık yönetimi sistemlerinin kurulmasıdır.

Plastik atıklar hakkında detaylı bilgi için sivil toplum kuruluşu WWF tarafından hazırlanan [Türkiye’de Plastik Atık Sorunu ve Politika Önerileri](#) raporunu, gıda atıkları konusunda İstanbul Ticaret Borsası tarafından hazırlanan [Gıda İsrafı](#) sitesini ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü’nün [Gıdayı İsraf Etmeden Yaşama Kılavuzunuz](#) belgelerini, elektronik ve elektrikli atıklar (e-atık) hakkında Birleşmiş Milletler Türkiye sayfasında yer alan [makaleyi](#) inceleyebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Disney-Pixar’ın animasyon filmi **WALL-E** (2008) çevre kirliliği ve atık sorunu üzerine güçlü bir mesaj verir. Film, uzak bir gelecekte, dünya yüzeyinin atıklarla kaplanarak yaşanamaz hale geldiği bir zamanda geçer. İnsanlar, çöplerden kaçıp devasa uzay gemilerine yerleşirken dünyada yalnızca çöp sıkıştırma robotu WALL-E çalışmaya devam eder. WALL-E’nin yalnız yaşamı, çöplerin arasında eski eşyaları toplarken küçük bir bitki filizi bulmasıyla değişir. Bu bitki, dünya ekosisteminin yeniden canlanma potansiyelini temsil eder. Film, atıkların kontrolsüz bir şekilde birikmesinin dünyayı nasıl yok olma eşiğine getirebileceğini gösterirken sürdürülebilir yaşamın önemini ve doğanın iyileşme gücünü vurgular.

İYİ UYGULAMA

Christopher Nolan imzalı **Interstellar** (2014) biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin korunmasıyla ilgili dolaylı fakat etkili mesajlar veren bir bilim kurgu filmidir. Film, insanlığın çevresel yıkım ve biyoçeşitlilik kaybı nedeniyle yaşadığı krizleri ele alır. Filmin arka planında, dünya yüzeyindeki biyolojik çeşitliliğin neredeyse tamamen yok olduğu ima edilir. Bitki örtüsünün tükenmesi toz fırtınalarının artmasına ve atmosferin oksijen kaybına uğramasına neden olur. Filmde, insanlık başka bir gezegende yaşam arayışına girerken biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin bir daha asla eski haline getirilemeyeceği gerçeği vurgulanır. Bu, dünya üzerindeki doğal yaşamı korumanın önemine dair güçlü bir mesaj verir: Yeni bir gezegen aramak yerine mevcut gezegenimizi korumalıyız.

Biyoçeşitlilik

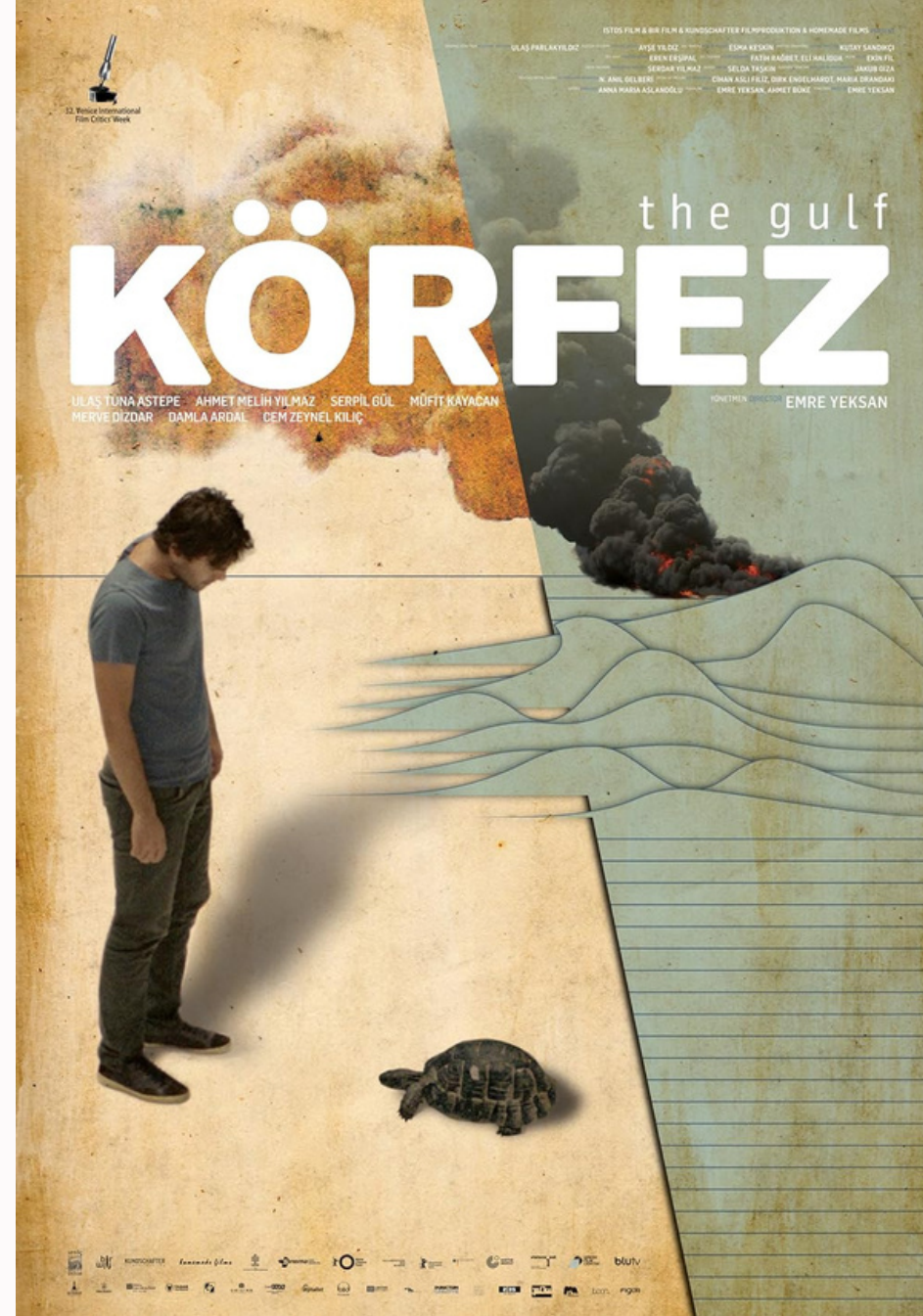
Biyoçeşitlilik kaybı, ekosistemlerin sağlığı ve işleyişi için hayati öneme sahip olan türlerin, habitatların ve genetik çeşitliliğin hızla azalmasını ifade eder. Bu kriz, insan faaliyetlerinin neden olduğu iklim değişikliği, habitat tahribatı, kirlilik ve aşırı tüketim gibi faktörlerle hızlanarak doğanın dengesi ve insan yaşamı üzerinde ciddi tehditler oluşturur. Biyoçeşitlilik krizine karşı öne çıkan çözümler, doğal habitatların korunması, sürdürülebilir arazi kullanımının benimsenmesi, kirliliğin azaltılması ve türlerin korunmasına yönelik uluslararası işbirliğinin artırılmasıdır.

WWF tarafından hazırlanan [Yaşayan Gezegen Raporu](#) ve biyoçeşitlilik hakkında detaylı bilgi sunan [web sayfasını](#) inceleyebilirsiniz.

Kentleşme ve kirlilik

Kentleşme, nüfus yoğunluğunun artışıyla birlikte enerji tüketimi, ulaşım ve sanayi faaliyetlerini yoğunlaştırarak hava, su ve toprak kirliliğini artırır. Bu durum, insan sağlığına zarar verirken ekosistemleri tahrip eder ve iklim krizini derinleştirir. Çözümler arasında sürdürülebilir şehir planlaması, yeşil altyapının geliştirilmesi, temiz enerji kullanımı ve atık yönetimi sistemlerinin iyileştirilmesi yer alır.

[Temiz Hava Hakkı Platformu](#) tarafından yayınlanan veriler ve içerikleri inceleyerek hava kirliliği hakkında daha detaylı bilgi edinebilirsiniz. Kent ve ekoloji konularında çeşitli kaynaklardan raporlara [İnsan Hakları Raporları Veri Tabanından](#) ulaşabilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Emre Yeksan'ın yönettiği **Körfez** (2017) kentleşme ve çevre kirliliği temalarını işler. Film, boşandıktan sonra memleketine dönen Selim'in şehirle ve geçmişiyile kurduğu ilişkiyi anlatırken İzmir Körfezi'nden yayılan esrarengiz ve rahatsız edici bir kokuyu merkezine alır. Bu kokunun nedeni, bir geminin battıktan sonra körfeze petrol ve atık sızdırmasıdır. Körfez'den yükselen kötü koku, hem çevresel kirlilik sorununa dikkat çeker hem de bireyler ve toplumdaki yozlaşmanın bir sembolü olarak karşımıza çıkar.

İklim adaleti - çevresel adalet

İklim adaleti ve çevresel adalet, iklim krizi ve çevresel sorunların düşük gelirli ve dezavantajlı grupları orantısız bir şekilde etkilemesini ifade eder. Bu eşitsizlikler, kaynaklara erişim, sağlık hizmetleri ve yaşam kalitesi gibi temel haklara ulaşmada ciddi adaletsizliklere yol açar. Çözümler arasında bu topluluklara yönelik özel destek politikaları, eşitlikçi iklim politikaları ve çevresel zararlara karşı adil tazminat mekanizmalarının geliştirilmesi yer alır. İklim adaleti, doğanın hakları, sosyal adalet ve insan haklarını kapsarken, iklim değişikliğinin etkilerinin adil bir şekilde paylaşılmasını savunur. Ayrıca, en az zarar veren grupların en fazla zarar gördüğünü kabul eder ve en büyük sorumluluğun, krize en fazla katkıda bulunanlara ait olması gerektiğini vurgular.

Konu hakkında daha detaylı bilgi için [Doğa Derneği](#)'nin iklim adaleti hakkındaki web sayfasını ve [İklimin projesi eğitim materyallerini](#) inceleyebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Bong Joon-ho'nun yönettiği **Parazit** (2019) filmi sınıfsal eşitsizlikleri konu alır. Filmdeki varlıklı aile, şiddetli yağmurun pikniklerini mahvettiğinden şikâyet ederken onlara hizmet eden işçi sınıfı aile evlerinde sel felaketiyle mücadele eder. Ertesi gün, üst sınıf ailenin annesi bir arkadaşıyla telefonda konuşurken şöyle der: **"Bugün gökyüzünü gördün mü? Kristal gibi berrak. Hava kirliliği sıfır. Yağmur her şeyi temizledi."** Bu ince küresel ısınma göndermesi, aşırı hava olaylarının dengesiz etkilerini ve varlıklı kesimin sorumluluk taşıyor olmalarına rağmen genellikle farkında olmadıkları iklim ayrıcalığını gözler önüne seriyor.

İYİ UYGULAMA

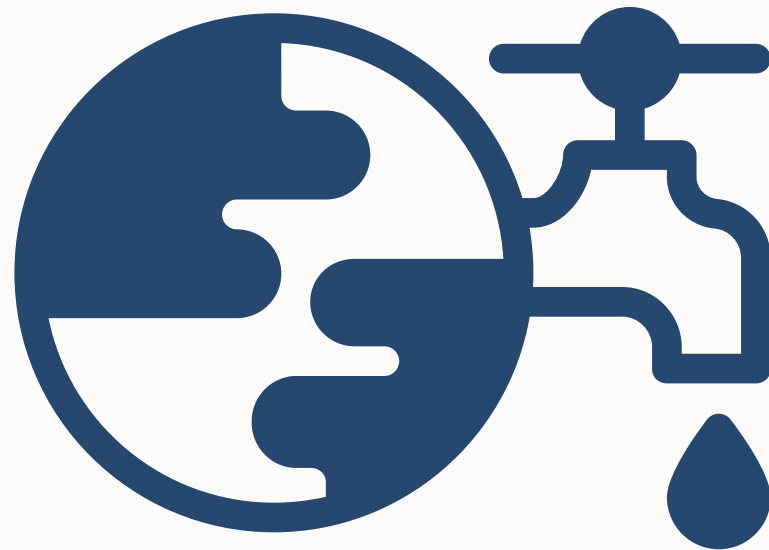
Steven Soderbergh filmi **Erin Brockovich** (2000) büyük bir enerji şirketinin su kaynaklarını kirleterek yerel halka zarar vermesine karşı Erin'in öncülüğünde yürütülen çevresel adalet mücadelesini anlatır. Erin, kirli suyun sağlık sorunlarına yol açtığını fark eder ve bunun sorumlularını adalet önüne getirmek için mücadele eder. Film, çevresel kirliliğin genellikle dezavantajlı toplulukları nasıl orantısız şekilde etkilediğini gösterir. Sonuçta film, çevresel adaletin sağlanmasında toplumun birlikte hareket etmesinin önemini vurgular.

Azalan kaynaklar

Doğal kaynakların azalmasının başlıca sebepleri aşırı tüketim, hızlı kentleşme, ormansızlaşma, plansız tarım ve fosil yakıtların yoğun kullanımıdır. Ekosistemin kendini yenileme kapasitesini aşan tüketim, kaynak kıtlığı, biyoçeşitlilik kaybı ve iklim krizi gibi sorunlara yol açar. Yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş, döngüsel ekonomi modellerinin benimsenmesi ve sürdürülebilir tarım yöntemlerinin yaygınlaştırılması önerilen çözümlerdir. Ayrıca bireylerin ve toplumların kaynak kullanımında tasarrufa teşvik edilmesi önemli bir adımdır.

Gezegenin sınırlarına ve azalan kaynaklara dikkat çekmek amacıyla her yıl hesaplanan **Dünya Limit Aşımı Günü** hakkında [WWF web sayfasını](#) inceleyebilirsiniz.

Çevre koruma ve sürdürülebilir çözümler

Çevre koruma faaliyetleri doğal kaynakların verimli kullanımı, biyoçeşitliliğin korunması, atık yönetimi ve iklim kriziyle mücadele gibi çeşitli eylemleri içerir. Birleşmiş Milletler tarafından 2030 yılına kadar dünya genelinde daha eşit, adil ve çevre dostu bir toplum yaratma hedefiyle tanımlanan 17 küresel amaç çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin bir arada sağlanması gerektiğini vurgular, böylece tüm dünya için daha dengeli ve güvenli bir gelecek inşa etmeyi amaçlar.

[Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını](#) ve bu çerçevede [Türkiye’de](#) yürütülen çalışmaları inceleyebilir, [WWF raporları](#) ve [TEMA Vakfı](#) savunuculuk çalışmaları içinde çevre koruma ve sürdürülebilir çözüm örnekleri bulabilirsiniz.

Çevre Dostu Karakterler

Çevre Dostu Karakterler

Karakter güçlü bir mesajdır.

Yarattığınız karakterlerin davranışları ve söylemleri ile etkili mesajlar verebilirsiniz.

Çevre Dostu Davranış Nedir?

Yaygın davranışlar ile karşılaştırıldığında **sera gazı emisyonlarını azaltmaya, atık üretimini önlemeye, su kaynaklarını korumaya ve enerji kullanımını azaltmaya dikkat eden** duyarlı davranışlar olarak tanımlanabilir. Bunlar, çevreye mümkün olduğunca az zarar veren, hatta fayda sağlayan davranışlardır.

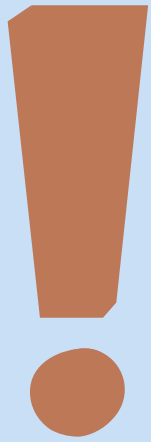
Burada belirtilen davranışlar, dünya genelinde iklim eylemleri için bilim temelli ve bağımsız bir rehber sunan [Project Drawdown](#)'ın önerdiği iklim çözümlerinden yola çıkılarak Kaliforniya Üniversitesi Çevre ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü tarafından yürütülen [“Ekranada Sürdürülebilir Davranış ve Mesaj Yerleştirmelerin Analizi”](#) araştırmasında tanımlanmıştır. Project Drawdown, araştırmacılar, bilim insanları ve politika yapıcılar da dahil olmak üzere birçok kaynaktan veri toplayarak, önümüzdeki 30 yıl içinde uygulanması durumunda en büyük çevresel, sosyal ve ekonomik faydayı sağlayacak 100 iklim çözümü sunmaktadır.

Çevreye olumlu etkisi en fazla olan bireysel davranışlar

- Et tüketimini azaltmak
- Ev tipi güneş panelleri kurmak
- Kompost yapmak
- Geri dönüşüm
- Benzinli bireysel araçlara
- alternatif ulaşım yöntemleri kullanmak

Çevre dostu diğer davranış örnekleri

- İkinci el eşya kullanımı
- Kullanılmayan eşyaları bağışlamak
- Yeniden kullanılabilir su şişeleri, tabaklar vb. malzemeleri tercih etmek
- Enerji verimli elektronik cihazlar kullanmak
- Enerji ve su tasarrufu yapmak
- Çamaşırları makine yerine doğal yöntemlerle kurutmak
- Sürdürülebilir bahçecilik ve tarım faaliyetleri
- Çevre dostu sanat ürünleri üretmek

Çevre dostu davranış ve söylemleri 'normalleştirin'.

Çevre dostu davranışları ve bu davranışlarla tutarlı diyalogları sıradan karakterlerin '**normali**' haline getirin. Bunların, çevre aktivisti olmayan herhangi bir karakterin gündelik hayatının bir parçası olması seyircinin empati kurmasını kolaylaştıracaktır.

İYİ UYGULAMA

NOW TV dizisi **Kızıl Goncalar**'da (2024-devam), Doktor Levent ile Cüneyd arasında plastik atıkların doğada çözünememesi üzerine bir diyalog geçer. Cüneyd, doğal şeylerin ölümlü olduğunu ancak plastik gibi doğal olmayan maddelerin yok edilemediğini ifade eder. Levent ise onu düzelterek doğal olan şeylerin aslında ölmediğini, aksine bir döngü içinde varoluşa katkıda bulunduğunu söyler. Bu diyalogun dizinin sempati duyulan ve fikirlerine değer verilen karakterleri arasında geçmesi önemlidir. Ayrıca bu önemli çevresel sorunun doğrudan bir mesaj vermek yerine, doğal bir sohbetin içine yerleştirilmesi izleyicinin empati kurması açısından da etkili bir yöntemdir.

Karakterlerin psikolojik, sosyal ve ekonomik durumlarına uygun çevre dostu davranışlar belirleyebilirsiniz. Örneğin; varlıklı bir karakter elektrikli araba satın almayı tercih edebilir, yemek yapmaya düşkün bir karakter sebze ağırlıklı ve mevsimsel ürünlerin kullanıldığı bir mutfağı teşvik edebilir.

İklim krizi inkârcıları gibi “aşırı” karakterlere odaklanmak ya da çevrecileri karikatürize ederek sunmak rol model etkisini zayıflatıyor. Bu tür karakterler izleyicinin yapıcı tutumlar geliştirmesine engel olabilir ve mesajın etkisini kısıtlayabilir. Bu nedenle, dengeli, gerçekçi ve sıradan karakterler aracılığıyla verilen mesajların daha geniş bir kitle üzerinde olumlu bir etki yaratma olasılığı daha yüksektir.

İYİ UYGULAMA

TRT1 dizisi **Yeditepe İstanbul**'da (2001) Ali, çevre bülteni satmaya çalışan aktivistin baskılayıcı davranışını eleştirir: **"Söylediklerinin hepsi doğru ama tavrın yanlış. Demek ki bunları biliyor olmak sana pek yaramamış. Demek ki fikirlerin kadar satış biçiminin de ahlaki bir yönü var. Bizi zorla mı değiştireceksiniz?"** Ali'nin aktivistin söylediklerini haklı bulmasına rağmen bir yandan da tepki göstermesi toplumsal farkındalık geliştirmek için daha anlayışlı ve etkili yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini vurgular.

İYİ UYGULAMA

Netflix yapımı *The Politician* (2019-2020) dizisinin ikinci sezonunda genç politikacı Ben Platt, Amerika Birleşik Devletleri Senatosu için iklim eylemi platformuna adaylığını koyar.

Kaliforniya valisi olan annesi ise okyanus kirliliğiyle mücadele eder. Dizi gençlerin iklim aktivizmini, sıfır atık yaşam tarzlarını, vejetaryen beslenme tercihlerini ve sürdürülebilirlik ile ilgili diğer davranışları normalleştirerek, küçümsemeden veya alay etmeden mizahi bir dille yansıtır.

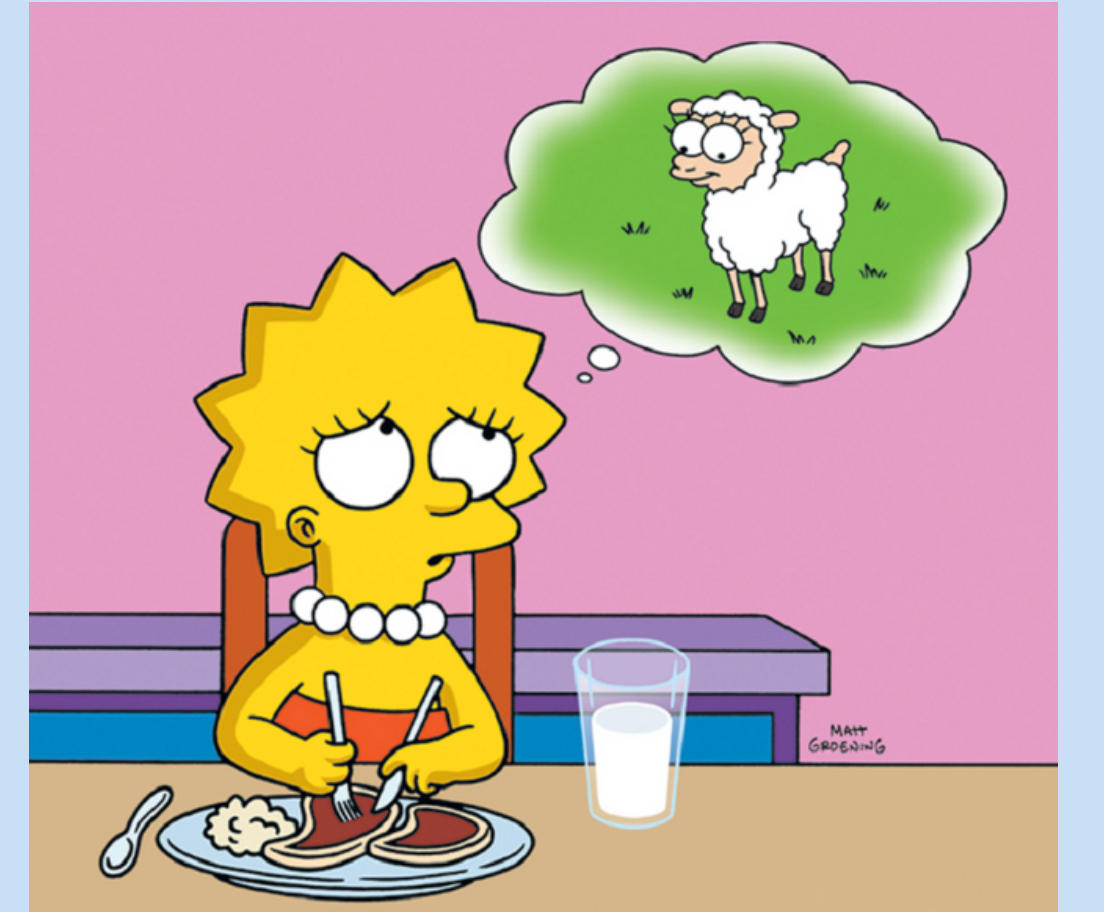
Çevreye Duyarlı Karakterlerin Özellikleri

Sürdürülebilir Beslenmek

- Et tüketimini azaltmak ve sebze ağırlıklı beslenmek
- Yerel ve mevsimsel ürün tüketmek
- Gıda israfını önlemek ve artan gıdayı değerlendirmek

İYİ UYGULAMA

Amerikan animasyon dizisi *The Simpsons*'ın **"Vejetaryen Lisa"** (1995) bölümü, Lisa'nın bir hayvanat bahçesinde bir kuzu ile bağ kurduktan sonra et yememeye karar vermesini anlatıyor. Okul arkadaşları ve ailesi bu kararı ile dalga geçiyor. Bir gün sıkı bir vegan olan Apu, Lisa'ya şöyle diyor: **"Uzun zaman önce kendi inançlarımı başkalarına zorla kabul ettirmeye çalışmak yerine onları tolere etmeyi öğrendim. Biliyor musun, insanları sürekli sıkboğaz etmeden de etkileyebilirsin."** Bu görüşmeden sonra Lisa vejetaryen olmaya devam ediyor ve hayvan hakları ile ilgili görüşlerini başkalarına zorla kabul ettirmeye çalışmanın doğru bir yöntem olmadığı üzerine farkındalık kazanıyor. Bu aynı zamanda, çevre farkındalığı konusunda 'aşırı' karakterlerden kaçınma, duyarlılık mesajlarını dengeli, gerçekçi ve sıradan karakterler aracılığıyla verme önerisine de bir örnek oluşturuyor.

Çevre Dostu Ulaşımı Tercih Etmek

- Bireysel araç kullanımı yerine yürüyüşü, bisikleti veya toplu taşımayı tercih etmek
- Araç paylaşımı yapmak
- Elektrikli veya hibrid araçlar kullanmak
- Uçak yerine tren gibi alternatifler ile seyahat etmek

İYİ UYGULAMA

Netflix dizisi ***Sex Education***'ın (2019-2023) son sezonu boyunca çevreci davranışların gençler arasında "havalı" bulunduğu vurgulanır. Su matarası kullanmak, öğle yemeğini evden getirmek ve araba kullanmamak gibi çevreci alışkanlıklar, okula yeni gelen öğrencilerin davranışlarını değiştirir. Örneğin Ruby, arabayla kampüse gelen tek kişi olduğunu fark edince bisikletle gelmeye başlar. Okulun en havalı karakterlerinden olan Abbi, öğrencilerin yönetimindeki kampüsü tanıtırken mottolarını söyler: **"Yeşil olmak varken neden kötü bir insan olasın ki?"**

Aşırı Tüketimden Kaçınmak

- Gereksiz alışveriş yapmamak
- İkinci el eşya ve kıyafet tüketimini teşvik etmek
- Eşya ve kıyafet paylaşımı yapmak
- Bozulan eşyaları tamir ettirmek
- Sürdürülebilirlik politikası olan markalardan alışveriş yapmak

İYİ UYGULAMA

Netflix yapımı ***Grace & Frankie*** (2015-2022) dizisi karakterlerinden Frankie'nin kıyafet tercihleri güçlü, idealist, dönemin toplumsal gündemine ve iklim sorunlarına duyarlı olan karakterini yansıtıyor. Etnik ve şık bir tarza sahip olan Frankie, ikinci el ve doğal kumaştan kıyafetler, el yapımı aksesuarlar ve ev yapımı organik bakım ürünleri kullanıyor.

Enerji İsrafını Önlemek

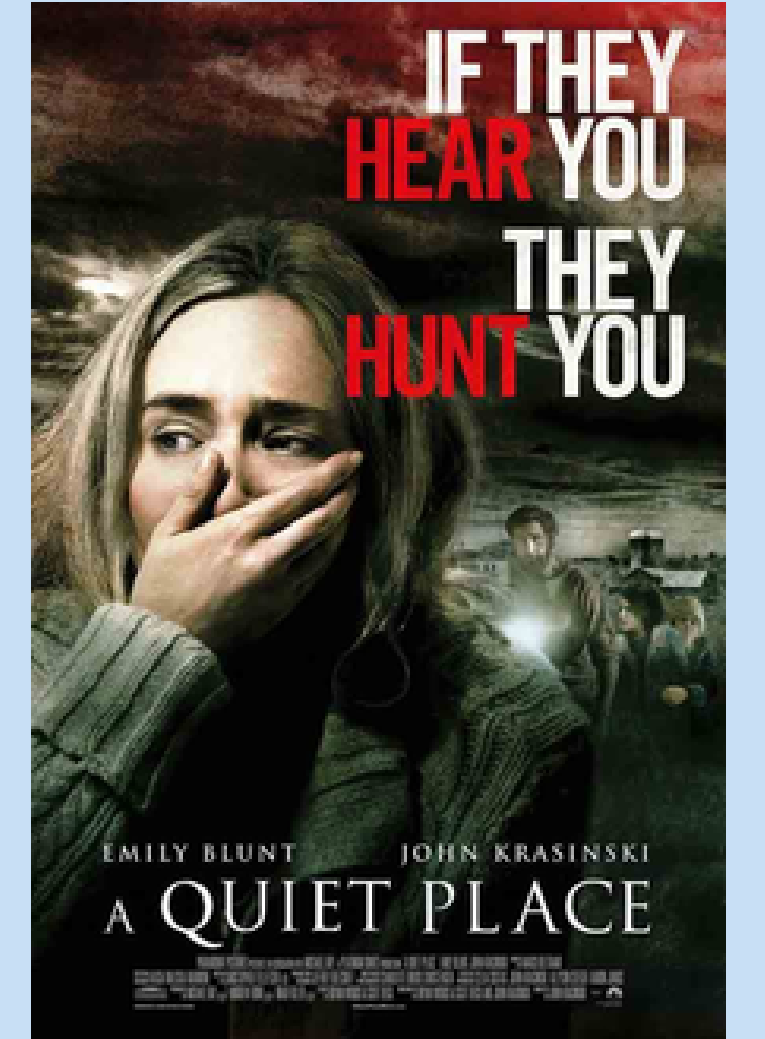
- Suyu bilinçli ve tasarruflu kullanmak (bulaşık yıkarken, diş fırçalarken, sulama yaparken vb.)
- Elektrik tasarrufu yapmak
- Yenilenebilir enerji kullanmak

İYİ UYGULAMA

Noah Baumbach'ın yönettiği *Marriage Story* (2019) filminde bir çiftin evlilik ve boşanma sürecindeki dönüşümü anlatılır. Filmde Charlie odadan çıkarken her zaman ışıkları söndürmesi ile dikkat çeker. Filmin açılış monologunda Charlie'nin eşi Nicole, "*Charlie'de sevdiğim şey enerji tasarrufu bilinci olması*" der.

İYİ UYGULAMA

Ultra hassas işitme yeteneğine sahip kör uzaylı yaratıkların istila ettiği bir dünyada geçen John Krasinski'nin *Sessiz Bir Yer* (2018) filmi bir ailenin hayatta kalma mücadelesini anlatır. Abbott ailesi post-apokaliptik bu dünyada yenilenebilir bir seçenek olan güneş panelleri ile elektrik ihtiyaçlarını karşılarlar ve bu panellerin sessiz çalışması sayesinde uzaylı istilasından kaçabilirler. Bu durum, zorluklar karşısında kaynakları verimli kullanma ve yenilenebilir enerjinin güvenli ve sürdürülebilir bir alternatif olması üzerine de etkili bir mesaj verir.

Atık Üretmemek

- Plastik kullanımını önlemek
- Yeniden kullanılabilir ürünler kullanmak
- Lavabo ve tuvalete yağ, ilaç vs. gibi herhangi bir madde dökmemek
- Ölenemeyen atıkları geri dönüşüm için ayırmak
- Gıda atıklarından kompost yapmak

İYİ UYGULAMA

Jennifer Lopez ve Owen Wilson'ın başrolünde olduğu **Marry Me** (2022) adlı film için bir sosyal kampanya ile işbirliği yapıldı ve filmdeki karakterler çevre dostu ürünler kullandı. Filmde, Lopez'in canlandığı Kat karakteri, tek kullanımlık plastik şişeler yerine çelik su matarası kullanırken görülüyor. Wilson'ın canlandığı Charlie karakteri ise kızının öğle yemeğini yeniden kullanılabilir yemek kutusuna yerleştiriyor ve kendi yemeğini paslanmaz çelik bir kaptan yiyor. TV ve filmlerde tek kullanımlık plastiklerin normalleşmesinin önüne geçmek için **"Lights, Camera, Plastic"** kampanyasını başlatan **Habits of Waste** adlı organizasyonun kurucusu ve yönetmen film vizyona girmeden önce Hollywood'da çevre dostu uygulamaların, özellikle de tek kullanımlık plastiklerle ilgili farkındalığın önemini vurgulamak için bir Instagram canlı yayını gerçekleştirdi.

Görseller: [Hollywood Reporter](#)

Çevre Bilincine Sahip Olmak

- Doğal çevrenin farkında olmak (çevre ve iklim sorunlarını bilmek, doğa ve hayvan sevgisine sahip olmak vb.)
- Çevre savunuculuğu yapmak (çevre hareketlerinin içinde yer almak, çevre savunuculuğu içeren söylemlerde bulunmak, çevreci sivil toplum kuruluşlarına bağış yapmak vb.)

İYİ UYGULAMA

Nordik mitolojisinden uyarlanan Netflix yapımı **Ragnarok (2020-2023)** dizisinde, Magne adlı bir genç kendisinin Thor'un reenkarnasyonu olduğunu keşfeder. İyi ve kötü Tanrılar arasındaki savaş, genç Thor'un sanayi kirliliğine karşı temiz su için toplumyla birlikte mücadelesi üzerinden anlatılır. Dizi aynı zamanda, Magne'nin yakın arkadaşı olan ve ilk sezonda kirlilik yaratan şirketin başındaki kötü Tanrılar tarafından öldürülen çevre aktivisti karakter ile çevre savunuculuğuna dikkat çeker. Çevre aktivisti bu karakterin varlığı, hem Magne'nin gücünün farkına varmasına hem de sonunda kazanacakları bir çevresel adalet mücadelesinin başlangıcına işaret eder.

İYİ UYGULAMA

Show TV dizisi **Sandık Kokusu**'nda iklim gazetecisi olan Zeynep karakteri üzerinden iklim değişikliği konusuna değinilir. Zeynep, Karsu'nun çocuklarına ekosistemi tanıtır ve tüm varlıkların ekosistemin devamlılığı için olmazsa olmaz olduğunu **"kesik bir parmağın acısını bütün vücudunda hissetmek"** üzerinden açıklar. Zeynep, insanların yanlış yaptığı şeyler yüzünden ekosistemin zarar gördüğünü anlatır ve yangınlar, hastalıklar, açlık ve canlıların yok olması gibi etkilere değinerek en önemli problemin susuzluk olduğunu söyler. Bazı insanların suya erişemediği gerçeğine üzülen çocuklar **"Ne yapacağız?"** diye sorar. Zeynep ellerimizi yıkadıktan sonra musluğu hemen kapatmak, kullandıktan sonra saç kurutma makinesi ve benzeri cihazları prizden çıkarmak, odadan ayrılırken ışıkları söndürmek... gibi günlük hayatta alınabilecek bireysel önlemleri anlatır. Bisiklet kullanmayı öğrenmelerini, mevsimsel beslenmelerini ve ağaç dikmelerini öğütler. Karsu'nun çocukları ağaç dikmeye götürmeye söz vermesi ve çocukların Zeynep'in anlattıklarını arkadaşlarına anlatacaklarını söylemesi ile dizide hem iklim krizi gündeme getirilir hem de dizinin sevilen karakterleri ile eyleme geçme çağrısı verilir.

Çevre dostu davranışları normalleştirmekle birlikte, çevre dostu olmayan davranışları olumsuz kişilik özellikleri olarak göstermek de etkiyi artırabilir.

İYİ UYGULAMA

HBO dizisi **Succession** (2018-2023), özel jetleriyle gezen zenginlerin aşırı tüketime dayalı yaşam tarzını anlatıyor. Fakat materyalist ve aç gözlü olan bu karakterler örnek alınacak kişiler değil. Hikaye, bu aileden olmasına rağmen onları sürekli eleştiren, mütevazı bir yaşam süren ve çevreci söylemleriyle dikkat çeken Ewan Roy karakteri ile de buna dikkat çekiyor. Bu karakter dizide tüm mirasını Greenpeace'e bağışladıktan sonra, Greenpeace'e para bağışlamak isteyenlerin sayısında bir artış olduğu belirtiliyor.

İYİ UYGULAMA

James Cameron'ın yönettiği **Avatar** (2009) filminde, olumsuz karakterler çevreye zarar veren davranışlarıyla öne çıkar. Şirket ve ordu içindeki karar alıcılar Pandora gezegeninin doğal kaynaklarını sömürmek için biyoçeşitliliği yok eder ve yerli Na'vi halkının yaşam alanlarını tahrip eder. Bu karakterler, kâr elde etmek amacıyla doğal dengeyi ve ekosistemi hiçe sayar. Bu tahribat ile film doğanın hakları, insan ve insan-dışı doğa ilişkilerinin sürdürülebilirliği üzerine güçlü bir mesaj verir.

Çevre Dostu Arka Plan ve Ürün Yerleştirme

Çevre Dostu Arka Plan ve Ürün Yerleştirme

Çevre dostu ürün yerleştirme ve arka plan kullanma, izleyicilerin ilgisini dolaylı yollardan yönlendirerek farkındalık yaratabilir ve sürdürülebilir davranışları teşvik edebilir.

Hikayeniz çevre ve iklim konularını açık bir şekilde öne çıkarmaya imkan vermiyorsa bu dolaylı yollara başvurabilirsiniz. Hikaye içinde farklı temalara bu yöntemle dikkat çekebilirsiniz.

Çevre dostu, etik ürünler ve markalar öne çıkarılabilir.

Çevre dostu ürün ve mesaj içeren objeleri hikayenin doğal akışına uygun olarak yerleştirin. ***Yeşil aklama** riskinden kaçınin.

*Çevre dostu ve sürdürülebilir olduğu izlenimini yaratmak amacıyla reklam ve kamuoyu mesajlarının manipülatif bir şekilde kullanılmasına "yeşil aklama" denir.

Çözüm önerilerini gösterin.

- Arka planda **rüzgar gülü, güneş paneli** gibi yenilenebilir enerji çözümleri gösterilebilir.
- Hikaye içinde çevre dostu açık bir mesaj verilmese de karakterler **sürdürülebilir ulaşım ve beslenme** yöntemlerini tercih edebilir.
- Karakterlerin gündelik yaşamında **yeniden kullanılabilir ürünler** öne çıkarılabilir.
- **Bilinçli tüketim, atık üretmeme, geri dönüşüm, enerji tasarrufu, sürdürülebilir beslenme ve çevre savunuculuğu** konularına dikkat çeken objeler sahne içine yerleştirilebilir.

İYİ UYGULAMALAR

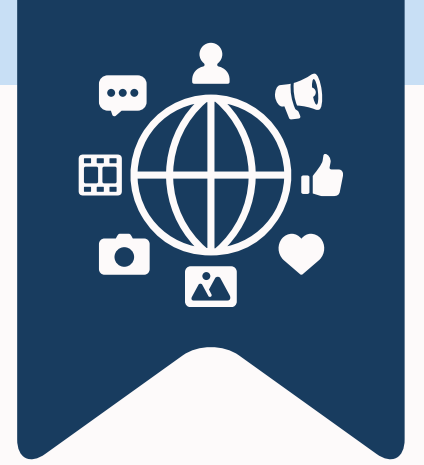
George Miller'ın yönettiği **Mad Max: Furiosa** (2024) filminde, distopik dünyanın kaotik ortamına kıyasla bir cennet gibi görünen "Bolluk Diyarı" Yeşil Bölge'de evlerin üzerinde güneş panelleri dikkat çeker.

Netflix'in gençlik dizisi **Sex Education**'da (2019-2023) iki yakın arkadaş olan Eric ve Otis'in en samimi ve sırdaş sohbetlerini, okula giderken bisikletle geçtikleri doğal çevrede yapmaları doğanın karakterlere güven ve dürüstlük duygusu sağladığını ima eder. Bu sahneler, doğanın sakinleştirici ve özgürleştirici etkisiyle, karakterlerin duygusal açıdan daha açık ve samimi hale geldikleri bir ortam yaratır. Bu yaklaşımın dizide sıklıkla gösterilmesi doğanın yalnızca görsel bir arka plan değil, aynı zamanda karakterlerin duygusal evrimlerini destekleyen önemli bir öge olduğunu vurgular.

Sex and the City'nin devamı olan **And Just Like That** (2021-devam) dizisinin bir bölümünde Miranda ve Charlotte yemek siparişi vermek için beklerken sohbet ederler ve Miranda'nın sipariş tercihi küçük ama dikkat çekici bir detay içerir. Miranda, önce etli taco isterken fikrini değiştirip bitkisel bir seçeneğe yönelir. Böylece izleyiciler Sex and the City evreninin ikonik kadınlarının bitki temelli beslenmeyi benimsediklerine şahit olur. Sevilen karakterlerin bu tür tercihler yapması, et tüketimini azaltmanın pozitif, faydalı ve ana akım bir davranış olarak benimsenmesine yardımcı olur.

Farklı Türlerden Uygulamalar

Farklı Türlerden Uygulamalar

Türlerin izleyicide davranış değişikliği uyandırmasına yönelik ölçümler gösteriyor ki belgeseller gibi gerçeğe dayalı, yalnızca akıl ve mantığa hitap eden türler her zaman yeterli olmuyor. Duygulanımcı hikâye anlatıcılığı değerler ve duygulara dokunarak daha güçlü bir etki yaratıyor. Bu iki yaklaşımın bir araya getirildiği içeriklerin en etkili olduğu gözlemleniyor. Özellikle iklim krizi gibi küresel sorunlarla bireysel bağlantı kurmak için hem akıl hem de duygu boyutunu içeren hikayeler, insanların daha derin bir farkındalık geliştirmesine ve harekete geçmesine katkı sağlıyor.

Duygulanımcı hikâye anlatıcılığı insanların duygularına hitap eden, onları duygusal olarak harekete geçiren bir anlatım biçimidir. Bu tür hikâyeler, sadece bilgi vermek ya da mantıksal argümanlar sunmak yerine izleyicinin iç dünyasına eğilerek empati, korku, umut, sevgi gibi güçlü duygular uyandırmayı hedefler.

Kurmaca Türler

Kurmaca türler duygulara hitap ederek izleyicinin hikayeye bağ kurmasını kolaylaştırdığı için mesaj iletmekte daha etkili.

Kurmaca Türler

Dram

İYİ UYGULAMA

Eylem Kaftan'ın yönettiği **Kovan** (2020) filmi biyoçeşitlilik, yaban hayatı ve insan-doğa ilişkisi üzerine etkileyici bir anlatı sunar. Film, ana karakter Ayşe'nin modern hayatını geride bırakarak annesinin memleketindeki arıcılık geleneğini sürdürme çabası üzerinden insanın doğayla olan derin bağını keşfetmesini işler. Hikaye hem doğanın kırılgan dengesini hem de insanların bu dengeyi koruma sorumluluğunu vurgular. Film, geleneksel bilgilerle modern bireyin içsel yolculuğunu harmanlayarak insanın doğayla uyum içinde var olmasının önemine dair bir farkındalık yaratır. Özellikle arıların biyoçeşitlilikteki kritik rolü ve yaban hayatının korunmasının gerekliliği, izleyicide hem çevresel hem de etik bir sorgulama uyandırır.

İYİ UYGULAMA

HBO dizisi **Big Little Lies** (2017-2025) iklim değişikliğinin çocuklar üzerindeki psikolojik etkilerine dikkat çekiyor. Pahalı bir özel okulda okuyan 8 yaşındaki Amabella, öğretmeninin iklim krizi hakkında verdiği bir dersten sonra panik atak geçirir. Aşırı kaygılı annesi Renata'nın tepkisi komik bir şekilde işlenir: Okul müdürünün odasına girer ve öğretmeni **"çocuklara dünyanın mahvolduğunu öğretmekle"** suçlar. Müdür, çocukların iklim haberlerini anlamalarına yardımcı olmaları gerektiğini söylediğinde ise Renata **"Bu okuldaki her çocuğa bir kutup ayısı alacağım!"** diye bağırır. Renata'nın 'aşırı' tepkisine karşın öğretmenler ne yaptıklarından emin görünür. Ardından okul müdürü, öğretmene **"Bu okuldaki velilerin Shakespeare karakteri gibi olduğunu söylemiştim."** diyerek Renata'nın tepkisiyle alay eder. Bu sahne çocukların iklim krizi karşısında hissedebileceği korku ve endişeyi oldukça gerçekçi bir şekilde yansıtarak izleyicilerle bağ kuruyor.

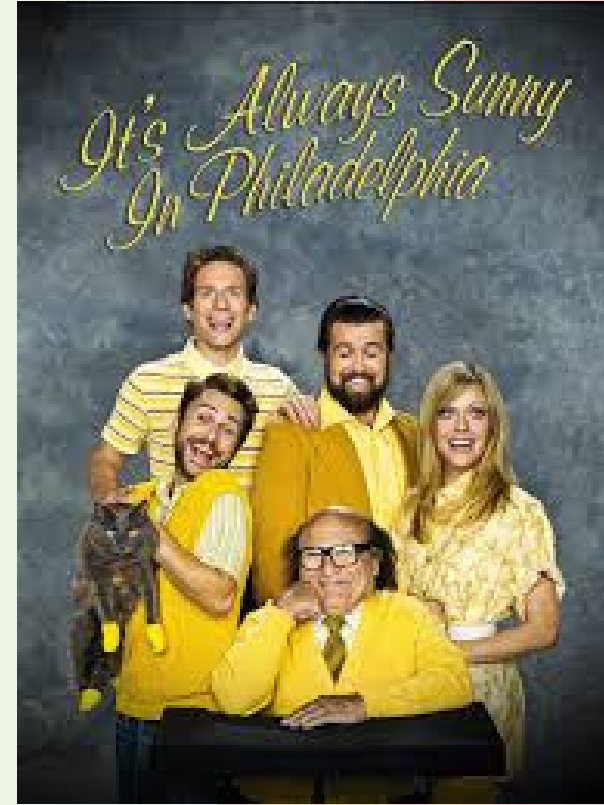
Kurmaca Türler

Komedi

İYİ UYGULAMA

FX dizisi *It's Always Sunny in Philadelphia* (2005-devam) "Gang" olarak bilinen alkolik bir grubun işlettiği ucuz bir barda geçer. Philadelphia'yı kavuran sıcak hava dalgası, tüm şehri bunaltır. Gang, küresel ısınmanın Tanrı'nın planı mı, yoksa gençler için mi yaşlılar için mi büyük tehdit olduğunu tartışırken bir sonuca varır: Küresel ısınma gerçek ve hepimiz için bir tehdit. Gang ilk defa bir konuda aynı fikirdedir! Gang, "**küresel ısınmaya çözüm**" olarak barın iklimasını açık tutarak müşteri çekmeye çalışır. Ancak içecekler için kullandıkları buz makinesi bozulunca işler karışır. Buzu getirme çabaları bir dizi araç paylaşımı, otobüs yolculuğu ve talihsiz rastlantılar ile mahvolur. Bara dönmeleri çok uzun sürer ve Dee, en çevreci seçenek olan toplu taşımayı seçince buz eriyip gider. Üstüne bir de bardaki klima bozulur ve ortam yarı çıplak bir dans partisine dönüşür. Bu kadar müşteri ağırlamaya alışkın olmayan barda alkol stoğu azalınca müşteriler isyan çıkarır. Bu durum, söz konusu "**kaynakları paylaşmak**" olunca insanların nasıl acımasızlaştığını komik bir hikaye aracılığıyla gösterir. Sonunda Dee ve Charlie pes edip buz siparişi verir. Dizi, iklim krizinin sonuçlarından birisi olan sıcak hava dalgasını vurgularken gülünç duruma düşüren hatalar ve tuhafliklarla dolu karakterlerin bu ciddi meseleyi beceriksizce ele almalarını komedi unsuru haline getirir.

Komedi türü, iklim krizinin göz ardı edilmesinin risklerini veya çevre dostuymuş gibi görünüp aslında çevreye zarar veren davranışları dikkat çekici bir şekilde sunmak için son derece etkili. Bu sayede, **izleyicileri endişelendirmeden önemli mesajları eğlenceli ve akılda kalıcı bir şekilde iletebilirsiniz.** Karakterlerin komik hataları ve çelişkili davranışları bu meselelerin göz ardı edilmesi durumunda ortaya çıkabilecek risklere dair güçlü bir eleştiri sunabilir.

İYİ UYGULAMA

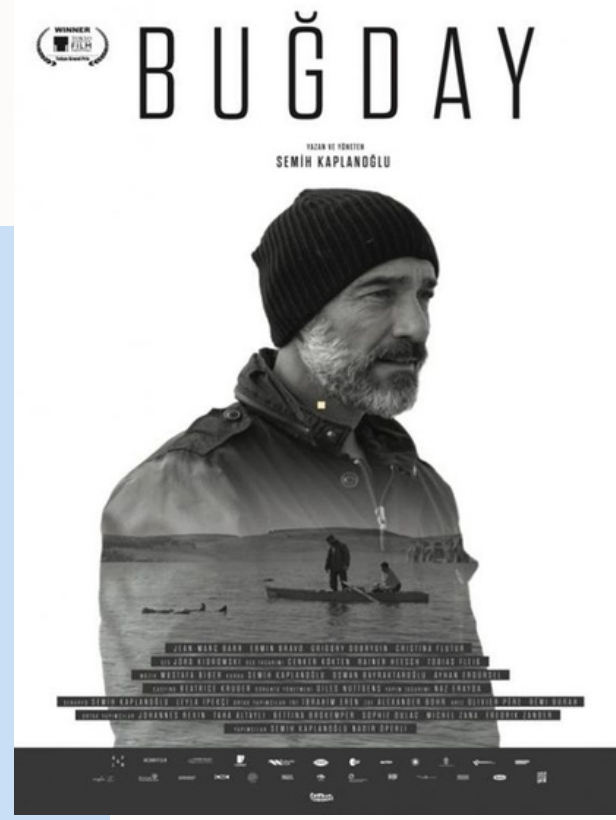
Yahoo Screen! dizisi durum komedisi *Community*'deki (2009-2015) okul "yeşil hafta" düzenler. Dekan, okulun adını Greendale'den Envirodale'e çevirir ve bunu birçok afişte duyurur. Ancak bir öğrenci okulun adının zaten çevre dostu bir anlam taşıdığını, değiştirilmesine gerek olmadığını söyler. Dekan ısrarcı olur ve afişlerin yeniden basılması gerektiğini söyler. Asistanı "**Zaten 5000 tane bastık!**" diye cevap verir. Dekan ise "**O zaman 5000 tane daha bastırın, gezegeni kurtarmaya çalışıyorum!**" der. Dekanın çevre dostu bir imaj yaratmaya çalışırken aslında israfçı bir davranış sergilemesini vurgulayan alaycı bir anlatım sunulur. Bu, izleyicilere çevreyi koruma adına yapılan eylemlerin bazen ne kadar çelişkili olabileceğini gösterir ve daha sürdürülebilir çözümler üzerine düşünmeye teşvik eder.

Kurmaca Türler

Bilim kurgu / İklim kurgu

İYİ UYGULAMA

Buğday (2017), Semih Kaplanoğlu'nun yönettiği eko-distopya öğeleri taşıyan bir bilim kurgu filmidir. Film ekosistemin çöktüğü, insanların yaşayabileceği sınırlı alanların kaldığı bir geleceği tasvir eder. Küresel bir şirket tarafından biyoteknoloji ile yönetilen tarım alanları şehirde yaşayan elitler ve bilim insanları ile genetik uyumluluk testini geçebilen seçilmiş göçmenleri besler, diğer insanlar ise sınırın öte tarafındaki ölü topraklarda açlık ve salgınla mücadele eder. Şehrin tarım alanlarında genetik bir kriz nedeniyle ciddi bir ürün kaybı yaşandığında, Tohum Genetiği Uzmanı Profesör Erol Erin, şirket tarafından yasaklanan bir tezi olan bilim insanı Cemil Akman'ı bulmak için ölü topraklara yasadışı bir yolculuğa çıkar. GDO'lu tohumların yol açtığı tekrarlayan üretim krizi üzerine Cemil'in savunduğu şey, insanların doğal döngünün bir parçası olan tohumları asla yaratamayacakları gerçeğidir. Film bu gelecek tasviri ile kitlesel göç, sosyal eşitsizlik, genetiğiyle oynanmış tohumlar, gıda güvensizliği ve biyoçeşitlilik kaybı gibi günümüzün sorunlarına dikkat çeker.

İYİ UYGULAMA

Yönetmenliğini Serpil Altın'ın yaptığı **Bir Zamanlar Gelecek: 2121** (2022), iklim krizi ve kıtlık sebebiyle yeryüzünün yaşanmaz hale geldiği ve sağ kalan insanların yerin altında yaşadıkları bir dünyayı anlatıyor. Hikaye, gelecekte iklim krizinin yol açtığı kıtlık sebebiyle insanlığın kendini içerisinde bulduğu yeni koşullarda hayatını sürdüren bir aileye odaklanıyor. Bu dünyada, koloni sistemini kontrol eden Genç Yönetimin belirlediği "Kıtlık Kanunları" gereği, sisteme getirilen yeni hayat karşılığında, yaşlı neslin yok edilmesi zorunludur. Yer altındaki evlerinde kadın, adam, çocuk ve büyükanne olarak yaşayan bu ailenin hayatı yeni doğacak bebek yüzünden değişir. Bir Zamanlar Gelecek: 2121, "Bizi nasıl bir gelecek bekliyor?" sorusunu irdeleyerek insanlık, aile ve doğa arasındaki kopuşu etkili bir şekilde gözler önüne seriyor.

Kurmaca Türler

Bilim kurgu / İklim kurgu

İYİ UYGULAMA

BBC yapımı **Doctor Who** (2005-2022) dizisinin "Orphan 55" adlı bölümünde, On Üçüncü Doktor ve yol arkadaşları Graham O'Brien, Ryan Sinclair ve Yasmin Khan bir spa merkezine gider. Ancak burası iklim krizi nedeniyle mutasyona uğramış varlıklarla dolu, çorak bir yerdir. Doktor, bunun birçok zaman çizgisinden biri olduğunu ve yalnızca bir olasılık olduğunu açıklar ve insanlığın bunu engellemek için olumlu bir değişiklik yapabileceğinden bahseder.

İYİ UYGULAMA

Ryan Coogler'ın yönettiği **Black Panther** (2018) filmi, genelde ekolojik yıkım sonrası dünyayı anlatan çoğu bilim kurgu filminin aksine, Wakanda adlı kurgusal Afrika ülkesini bir ekolojik ütopya olarak sunar. Wakanda, doğal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir, çevreye duyarlı ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmektedir. Filmde, ülkenin ileri teknoloji ve doğal kaynakların kullanımı arasında kurduğu denge gösterilir. Wakanda halkı, doğayla uyum içinde yaşamayı ve ekosistemlerini korumayı bir öncelik olarak kabul eder. Bu ekolojik ütopya, doğayla uyumlu modern teknoloji tasviriyle insanlık için ideal bir yaşam biçimi ortaya koyar.

Kurmaca Türler

Polisiye

İYİ UYGULAMA

Dexter serisinin devamı olan ve Showtime’da yayınlanan **Dexter: New Blood** (2021-2022), dizinin ana karakteri Dexter Morgan’ın New York’un hayali bir kasabası olan Iron Lake’e taşındığı ilk bölümünde, bir petrol şirketinin CEO’sunu protesto etmek üzere toplanmış olan kasabanın gençlerini gösterir. Fosil yakıtların ekosistem üzerindeki yıkıcı etkisine dikkat çeken posterler öne çıkar ve gençlerin çevre savunuculuğunda aktif rolüne dikkat çekilir.

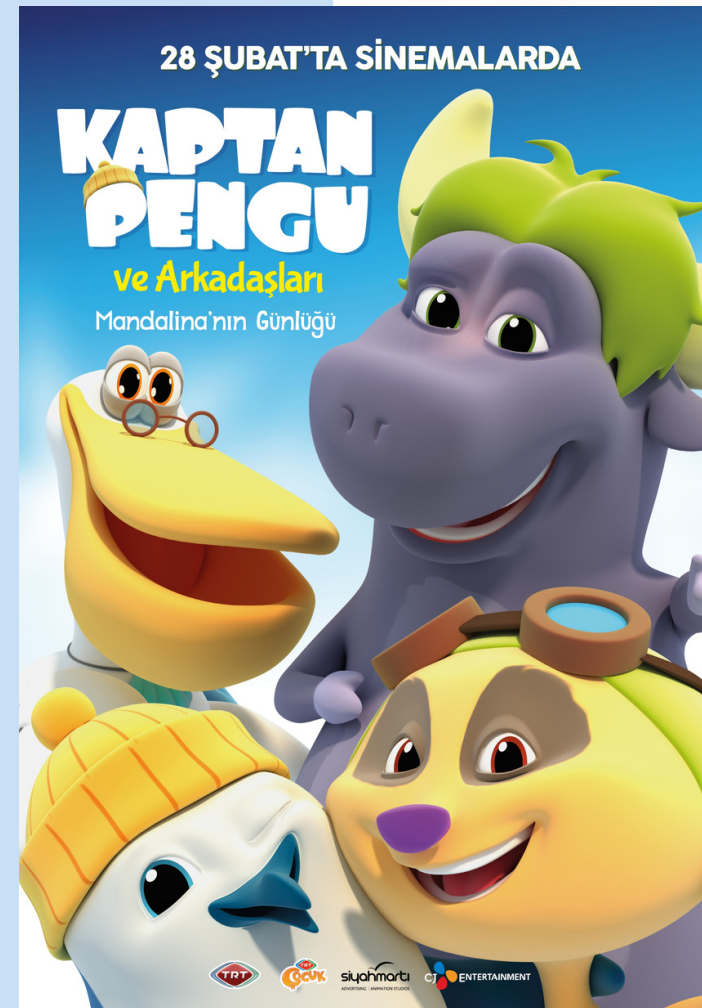
Kurmaca Türler

Çizgi Filmler

Gençlerin ve çocukların çevre ve iklim farkındalığını artırmak için hem bilgilendirici hem eğlenceli içerikler geliştirilmeli. Çizgi filmler, bu hedefe ulaşmak için etkili bir araç. Hem eğlenceli içerikleriyle dikkat çeker hem de çevreye dair önemli mesajları basit ve anlaşılır bir şekilde iletebilirler. Çocuklar, izledikleri karakterlerden ve hikayelerden ilham alarak çevre bilinci geliştirebilir ve iklim krizi gibi önemli konuları daha erken yaşta kavrayabilirler.

İYİ UYGULAMA

TRT Çocuk kanalında yayınlanan *Su Elçileri* (2018-2021) adlı çizgi dizinin sinema uyarlaması olan *Kaptan Pengu ve Arkadaşları: Mandalina'nın Günlüğü* (2020), küresel ısınma nedeniyle buzulların erimesi neticesinde kaybolan arkadaşları Putuk'u ararken türlü maceralara atılan Kaptan Pengu, Misket, Pelik ve Mandalina'nın hikayesini anlatıyor. Hikaye boyunca iklim krizi ve küresel ısınma ile birlikte denizlerdeki petrol kirliliğinin canlılar için yarattığı tehdit, su kaynaklarının önemi ve doğa koruma gibi konular ile ilgili de farkındalık yaratmaya yönelik mesajlar verilir.

İYİ UYGULAMA

Neville Astley ve Mark Baker'ın hazırladığı *Peppa Pig* (2004-devam) adlı çizgi filmde, çocuklar çöpçünün geldiğini görüp meraklanır. Mama Peppa ve Baba Pig çocuklara **"Artık kullanamayacağımız her şeyi çöp kutusuna atarız... ama tekrar kullanılacak her şey bu geri dönüşüm kutularına konur."** der. Bu tür mesajların küçük çocuklara yönelik programlarda yer alması, çevre dostu davranışların aşılanması açısından etkili bir yöntemdir ve çevre bilincine sahip bir toplumun yetişmesine katkı sağlar.

Kurmaca Türler

Korku & Gerilim & Distopya

Gençlerin %75'i geleceği hakkında [kaygılı](#). Gezegeni kurtaracak bir süper kahraman beklenmiyor. Bu mücadelenin ortak olduğunu, insani değerlerimizi ve doğayla ilişkimizi sorgulamayı ve dayanışmayı gerektirdiğini gösterin. Distopik öyküleri kaçınılmaz felaketler olarak sunmak yerine uyarı niteliğinde kullanın.

İYİ UYGULAMA

Darren Aronofsky'nin yönettiği **mother!** (2017), insanların doğaya verdiği zararı Toprak Ana'yı temsil eden anne karakterinin acıları üzerinden metaforik bir şekilde işler. Hikâye, insanlığın mother ve Him'in huzurlu ve özel dünyalarına müdahale etmesiyle başlar. Bu müdahale, hızlıca kaosa yol açar ve sonunda mother'ın ölümü ile evinin tahribatına sebep olur. Film bencil, yalan söyleyen ve kuralları çiğneyen karakterlerle insanlığın karanlık tarafını derinlemesine inceler. İnsanların içsel karanlıkları; kitlesel tüketim, çevresel duyarsızlık ve ekosistemlerin korunmasını hiçe sayma gibi bencil eğilimlerle yansıtılır. Bu tahribatın sonucu, hem doğayı hem de insan ruhunu yavaşça yok eden bir döngüyü tetikler. Film, insanın bencilliği ve yıkıcı arzularıyla çevreyi nasıl tahrip ettiğini ve bu tahribatın sonuçlarını keşfederken doğanın bu süreçte nasıl hem mağdur hem de kurtarıcı bir güç olabileceğini sorgular.

İYİ UYGULAMA

Mad Max serisi su ve benzinin kontrolü için verilen şiddet dolu mücadeleler ve bu kaynaklar üzerindeki siyasi entrikaları konu alır. Petrol ve suyun savaş aracı haline gelmesi, yalnızca bir distopya teması olmanın ötesinde günümüzdeki iklim krizinin gelecekte yaratacağı olası senaryolara da güçlü bir göndermedir. Ekolojik krizin çok sayıda farklı temayı içinde barındırdığı açık bir gerçek. George Miller'in yönettiği Mad Max serisinin **Öfkeli Yol** (2015) filminde sıkça tekrarlanan bir soru, bu gerçeği çarpıcı bir şekilde hatırlatır: **"Dünyayı kim öldürdü?"** Bu soru, felaketin sorumlularını sorgulamanın ötesine geçer ve insanlığın yaşam alanını, gezegenin kendisini nasıl tahrip ettiğini, bu tahribatın ardından ne gibi trajik sonuçların doğacağını sorgular. Furiosa karakterinin doğduğu yer olan Yeşil Bölge, bu durumu somutlaştıran bir örnek sunar. **Furiosa**'da (2024) karakterin artık kurak bir alan olan Yeşil Bölge'ye bakıp haykırması ile başlar. Furiosa çocukken kaçırıldığında annesi onun peşine düşer. Kızını kaçıran göçebe çete üyelerini intikam için değil, Yeşil Bölge'nin yerini öğrendikleri için öldürür. İnsan toprağını ve memleketini kaybederse geriye ne kalır? Bu sorulara yanıt ararken filmin teması çeşitlenir, iklim göçü ve ekosistemlerin çöküşü gibi evrensel tehditlerle yüzleşme hikayesine evrilir. Filmdeki bir başka tema ise geleceğe kurgulanmış bir ilkelleşmedir. İnsanlar, beden işlevlerini kısmen kaybetmiş ya da hastadır ve davranışları ilkel bir hal almıştır. Bu, sözde modern medeniyetin ve fosil yakıt endüstrisine dayalı kalkınmanın getirdiği yıkımın bir sonucudur. Gerçekten geliyor muyuz, yoksa bir başka yıkıma mı doğru yol alıyoruz? Bu sorular yalnızca distopik bir filmde değil, gerçek dünyada da sorulması gereken kritik sorulardır.

Kurmaca Türler

Korku & Gerilim & Distopya

İYİ UYGULAMA

Hulu'nun dizisi *Handmaid's Tale* (2017-devam) totaliter bir yönetim altında kadınların hayatlarının kontrol edilmesini ele alıyor. Gilead'ın distopik dünyası, bir zamanlar ABD olan topraklarda iklim krizi ve nükleer sızıntının yol açtığı çevresel felaketlerin ardından doğurganlığın düşmesiyle başlıyor. Bu kaos, ayrıcalıklı erkeklerin kontrolü ele geçirmesi için mükemmel bir fırsat sunuyor: Kadınların mülk edinmeleri, eğitim almaları veya para kullanmaları yasaklanıyor; birçok kadın, kısır olan zengin elitler için çocuk doğurmaya zorlanıyor.

Gilead'da doğurganlığı engellediği bilindiği için plastik kullanımı yasaklanıyor ve elektrikli araçlar tercih ediliyor. Ancak hikaye, bu tür çevre dostu davranışların gerçekten çevreyi korumak amacıyla benimsenmediği, aksine hükümetin kendi çıkarları doğrultusunda kullanıldığında olabilecek felaketleri gösteriyor. Gilead'da sözde iklim eylemi, kadınları toplumun devamlılığı için kullanmayı meşrulaştırmanın bir aracı oluyor.

Dizi, ekolojik krizin büyük toplumsal felaketlere yol açabileceğini gösterirken çevresel adalet ve sosyal adaletin birbiriyle bağı ve kadınlar ile çocukların iklim krizinin toplumsal sonuçları karşısında ne denli savunmasız olduğunu vurguluyor.

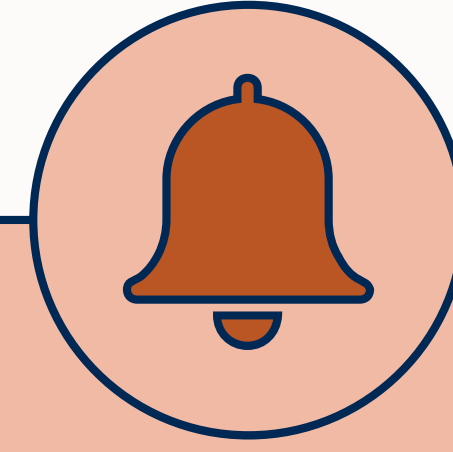
Kurmaca Olmayan Türler

Reklam

Popüler TV program formatlarına, sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği farkındalığını artırmaya yönelik içerikleri entegre etmenin yollarını arayın.

İYİ UYGULAMA

Snoop Dogg'un yer aldığı SodaStream reklamı (2020) çevre dostu bir mesaj iletmesi açısından dikkat çekici bir kampanya sunar. Reklam, tek kullanımlık plastik şişelerin doğaya verdiği zararı vurgularken evde karbonatlı içecekler hazırlamayı sağlayan SodaStream'in büyük miktarda plastik atığı önlediğine dikkat çeker. Snoop Dogg, bu mesajı eğlenceli ve etkili bir şekilde aktarmada önemli bir rol oynar. Reklam, sürdürülebilirlik bilincini artırarak bireylerin plastik atıkları önlemeye yönelik basit ama etkili adımlar atabileceğini hatırlatır.

Reklamlar sürdürülebilirlik temalı içerikler, çevreye duyarlı mesajlar ve uygulamalar sunarak toplumsal farkındalık oluşturma potansiyeline sahiptir. Ancak bu tür içeriklerin gerçek etkisi markaların genel iş stratejileri ve faaliyetleriyle uyumlu olmasına bağlıdır. Çoğu durumda reklam içeriklerinde çevre dostu mesajlar verilmesi, markanın sürdürülebilirlik iddialarını desteklemek için yeterli olmayabilir ve bu durum, 'yeşil aklama' endişelerini doğurabilir. Burada verilen iyi uygulama örnekleri, yalnızca sürdürülebilir içeriklerin reklam türlerinde nasıl kullanılabileceğine dair bir çerçeve sunmak amacıyla paylaşılmıştır, marka faaliyetlerinin bütünsel olarak değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

İYİ UYGULAMA

#BizimToprağımızBizimÇiftçimiz kampanyasını yürüten Lay's yerli tohum kullanımı, yerel çiftçiye katkı ve tasarruflu tarım sulama sistemi gibi sürdürülebilir uygulamalara verdiği önemi reklamlarında vurgular. Marka ayrıca doğayla uyumlu tarım uygulamalarını destekleyen bir sosyal girişim olan *Anadolu Meraları* ile onarıcı tarım projesi yürütüyor.

Kurmaca Olmayan Türler

Spor Programı

Yuvam Dünya Derneği, Beşiktaş Jimnastik Kulübü ile iş birliği yaparak futbolcuların da yer aldığı bir kampanya yürüttü. İklim Dostu Spor Hareketi kapsamında BJK futbolcuları ile farkındalık videoları hazırlandı. Ayrıca Eczacıbaşı Spor Kulübü'nün voleybol maçlarında maskot Tiger ile İklim Dostu Spor Hareketi'ni ve Dünya Ayı'nı kutladı. Tiger'ın yüzü olduğu harekette, pankartlar ve özel tasarım kartlarla iklim krizine dikkat çekildi.

Yarışma Programları

TV8'de yayımlanan **MasterChef Türkiye**, mutfakta gıda israfını önlemeye sıkça vurgu yapar. Her hafta yarışmalardan biri "sıfır atık" prensibine göre yapılır ve yarışmacılar, o hafta kalan malzemeleri değerlendirerek yeni tabaklar hazırlar. Ayrıca tüm sezon boyunca jüri üyeleri, bozulabilecek ürünleri zamanında buzdolabına koymayan yarışmacılara ceza verir veya kullanılmayacak kadar fazla ürün alındığında yarışmacıları uyararak bu prensibi tutarlı bir şekilde uygular.

Sosyal Medya

Grundig Türkiye'nin projesi olan **Ruhun Doysun** YouTube kanalı doğayla bağ kurduğumuz, geri dönüşümü alışkanlık haline getirdiğimiz, bilinçli tüketime odaklandığımız ve soframızdaki yemeğin nereden geldiğini ve nereye gittiğini bildiğimiz bir deneyimi izleyicilerle paylaşmayı amaçlıyor. Dünyaca ünlü şef Mehmet Gürs'ün sunuculuğunu üstlendiği programda şefler, gurmeler ve bilim insanlarının konuk olduğu sofralarda sürdürülebilir tarifler ve davranışlar konuşuluyor. Çekimlerin doğanın içerisinde, çevre dostu bir konteynerde yapılması da ayrıca dikkat çekiyor.

Kurmaca Olmayan Türler Belgesel

Belgeseller, iklim krizi hakkında bilgi vermede etkili bir araçtır ancak bunun ötesine geçerek izleyicilerin bilgi arayışını ve davranış değişikliğini teşvik edebilir. Örneğin, sesli anlatım yerine görsel unsurların güçlü bir şekilde kullanılması izleyiciler üzerinde daha büyük bir etki yaratır.

Bir diğer araştırma, doğa tarihi ve çevre koruma odaklı belgesellerin izleyicilerin bu konularda daha fazla bilgi edinme isteğini artırdığını ortaya koyuyor. Küresel vegan anketine katılanların %21,9'u, vegan olmayı ciddi şekilde düşünmelerine neden olan ilk şeyin bir belgesel izlemek olduğunu belirtmiştir.

Bu sonuçlar izleyicilere izledikleri içerikle ilgili ek kaynaklar sunmanın ve güvenilir, erişilebilir bilgilere yönlendirmenin ne kadar önemli olduğunu vurguluyor.

İYİ UYGULAMA

James Cameron, Arnold Schwarzenegger ve Jackie Chan'ın yapımcılığını üstlendiği **The Game Changers** (2018) belgeseli, vegan sporcuların hayatlarını inceler ve bilimsel verilerle, gerçek örneklerle sporcuların hayvansal protein tüketmek zorunda olmadığını kanıtlar. Filmin resmi web sitesi, konuya dair kapsamlı bir kaynak olma özelliği taşır ve bitkisel proteinlerin faydaları ile sporcular için yüksek proteinli bitki bazlı yemek tarifleri gibi çeşitli içerikler sunar.

Kurmaca Olmayan Türler

Belgesel

İYİ UYGULAMA

Et ve süt endüstrilerinin çevresel etkilerini ve hayvan hakları boyutunu araştıran belgesel **Cowspiracy** (2014) filmin sonunda izleyicilere web sitesine bağlantı sunar. Site bitki bazlı yemek planlama aracı, imzalanabilecek taahhütler, filmde referans verilen araştırmalar ve daha fazla bilgi için güncellenen bir kaynaklar sayfası gibi birçok ek materyal sağlar.

İYİ UYGULAMA

İlkay Nişancı'nın yönettiği **Eko Eko Eko** (2023) belgeseli, modern kent insanının ekolojik çöküş karşısındaki tepkilerini sorguluyor. Ceren Moray'ın canlandırdığı iki zıt karakter, günlük hayatta karşılaşılan ekolojik çıkmazlara yanıt arayarak izleyiciye düşündürücü bir hikâye sunuyor. Alanında uzman 26 akademisyenin katkılarıyla, mevcut ekonomik düzen ekolojik sürdürülebilirlik açısından masaya yatırılıyor. **"Ne ile karşı karşıyayız?"** sorusuyla başlayan belgesel, her bölümde bağlantılı fakat farklı ekolojik sorunları ele alarak kapsamlı bir perspektif sunuyor.

Kaçınılması Gerekenler

Kaçınılması Gerekenler

Dünyayı kurtaracak bir 'kahraman' ile yetinmeyin.

Bir karakterin ya da belirli bir grup insanın genellikle yalnız hareket ederek veya 'kahraman' rolünü üstlenerek gezegeni kurtarması, iklim eyleminin gerektirdiği toplumsal dayanışmanın önemini göz ardı edebilir. Bireysel kahramanlık vurgusu, izleyicilerin çözümün bir parçası olabileceğine dair inancını zayıflatabilir ve onları pasif bir seyirci konumuna itebilir.

Çözüm önerisi sunmayan felaket hikayelerinden kaçınin.

Kıyamet hikayeleri, görselliği etkili bir şekilde kullanabilmesi ve gerilim duygusu yaratabilmesi nedeniyle oldukça popüler. Bu hikayelerde bir kurtuluş, umut ya da motivasyon sunarak çözüm üretmek ekolojik kriz gibi gerçek hayattaki sorunlara dair kaygıyı azaltabilir ve bireylere bu sorunlarla yüzleşme ve çözüm arayışı konusunda sorumluluk hissini hatırlatabilir.

Sadece bahsedip geçmeyin.

Çevre ve iklim meselelerini yalnızca yüzeysel bir şekilde ele alan veya dikkat çekmeyen bir arka plan olarak kullanan hikayelerden kaçınin. Bu sorunları hikayenize etkili bir şekilde entegre etmenin yollarını arayın.

Belirsiz bağlantılardan kaçınin.

Anlaması güç düzeyde karmaşık alegori, metafor veya sembolizme dayanan hikayeler izleyicilerin mesajı iklim ve çevre ile bağlantısız bir konu olarak yanlış yorumlamasına neden olabilir. Mesajınızı doğrudan ve anlaşılır bir şekilde iletecek, aynı zamanda hikayenizin etkileyciliğini koruyacak bir anlatım tarzı tercih edin.

İYİ UYGULAMA

Francis Ford Coppola'nın son filmi **Megalopolis** (2024) sürdürülebilir kent yaşamı ve ekolojik denge üzerine geleceğe dönük bir bakış sunuyor. Film üçüncü milenyumda adı "Yeni Roma" olan New York şehrinde geçer. Kent çevre krizi, yoksulluk ve toplumsal yozlaşmanın getirdiği bir çöküşün eşiğindedir. Yozlaşmış vali ile çatışmaya giren idealist mimar Cesar Catilina, çevresel ve sosyal sorunlara çözüm sunan modern bir ütopya inşa etme planları yapar. Film kentleşme, teknoloji ve iktidar güçlerinin hem toplum hem de çevre üzerindeki etkilerini sorgularken modern dünyada ilerleme ile ekosistem arasında denge kurma ihtiyacına dikkat çekiyor.

Ekolojik krizin günümüzdeki aciliyetini vurgulayın.

Ekolojik krizin bugünün acil bir sorunu değil, gelecekteki nesillerin karşılaşacağı bir problem olduğu fikrini yaratmamak için hikayeniz uzak bir gelecekte geçse bile bugünün sorunları ile mantıklı bağlantılar kurun.

Teknolojiyi mucize olarak göstermekten kaçının.

Mucizevi bir teknolojinin ya da "Gezegen B" gibi fantastik bir kurtuluşun çözüm olarak sunulduğu hikayeler, gerçekçi ve sürdürülebilir çözümler arayışını zayıflatabilir. Sorunun yalnızca teknolojik bir yenilikle çözüleceği algısı yaratmak toplumsal, ekonomik ve çevresel dayanışmanın önemini göz ardı edebilir.

Yanlış bilgi vermekten kaçının.

Yeterli araştırma yapılmadan yazılan hikayeler, izleyicilerin yanlış bilgi edinmesine ve ekolojik krizin karmaşık yapısını anlamakta zorlanmalarına neden olabilir. Ele aldığınız çevre ve iklim temasıyla ilgili kapsamlı bir araştırma yaparak konuyu doğru bir şekilde yansıtmak önemlidir.

Tek seferde çok fazla konuya odaklanmaktan kaçının.

Birden fazla sorunu aynı anda ele almaya çalışan hikayeler, izleyiciye aşırı mesaj yükleyerek konuyu karmaşıktırabilir, izleyicinin dikkatinin dağılmasına ya da ana mesajı anlamakta zorlanmasına yol açabilir. Belirli bir konuya odaklanarak daha anlaşılır bir mesaj iletebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA

Apple TV dizisi **Extrapolations** (2023) iklim krizi teması etrafında şekillenen birbirinden farklı 8 hikaye anlatıyor. Dizi, iklim politikalarından ekonomik çıkarlara, bilim ve teknolojinin rolünden biyoetik sorunlara kadar birçok konuyu ele alıyor. Aynı zamanda iklim değişikliğinin neden olduğu sosyal adaletsizliklere, zorunlu göçlere ve kaynak kıtlığına değiniyor. Dizi, iklim krizinin getirdiği risklerle ilgili doğrudan bir mesaj vererek çevresel sorumluluk ve etik üzerine eleştirel bir bakış sunuyor.

İYİ UYGULAMA

Cyril Dion ve Mélanie Laurent tarafından yönetilen **Demain** (2015) filmi, iklim krizi ve çevresel sorunlara karşı gerçekçi ve uygulanabilir çözümler sunan bir belgesel. Film, ileri teknoloji çözümlerine odaklanmak yerine dünyanın dört bir yanındaki yerel girişimleri ve dayanışma örneklerini inceler. Eğitim, tarım, enerji, ekonomi ve yönetim gibi alanlarda bireylerin ve toplulukların geliştirdiği yenilikçi, sürdürülebilir pratikleri gözler önüne serer. Çözüm odaklı iyimser bir anlatım biçimiyle kolektif gücün değişim yaratabileceğine dair ilham verir.

A decorative graphic consisting of a thick, light blue wavy line that starts from the top left and curves towards the bottom right. A small white four-pointed star is positioned on the line, approximately in the middle of the curve.

Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi

Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi

Senaryo kurgulanırken	
Hikaye, seyahat kaynaklı karbon salımını azaltmak için erişimi kolay çekim mekanlarının seçilmesine olanak sağlıyor mu?	
Mekan sayısı mümkün olduğunca sınırlandırıldı mı?	
Hikaye, çekimlerde daha fazla doğal ışık kullanımına imkan sağlıyor mu?	
Hikaye kurgulanırken daha az ve dengeli özel efekt kullanımı dikkate alındı mı?	
Hikaye ikinci el kostümlerin kullanılmasına olanak tanıyor mu?	
Hikaye ikinci el dekor ve aksesuar kullanımına olanak tanıyor mu?	
Karakterler	
Karakterler tekrar kullanılabilen ürünleri tercih ediyor mu? (Örneğin; kullan-at ürünler yerine bez alışveriş çantası, matara, termos, cam şişe...)	

Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi

Karakterler atığı önleme bilincine sahip mi? (Örneğin; önlenemeyen atıkları geri dönüşüm için ayırmak, gıda israfına neden olmamak, gıda atıklarını değerlendirmek...)	
Karakterler enerji verimliliğine dikkat ediyor mu? (Örneğin; evden çıkarken ışıkları kapatmak, şarj aletini prizden çıkarmak, su israfını önlemek...)	
Ulaşım tercihlerinde sürdürülebilir davranışlar gösterildi mi? (Örneğin; toplu taşıma, elektrikli araç, raylı sistem, bisiklet...)	
Karakterler daha az et tüketme ya da hiç tüketmeme; doğal, yerel ve mevsimsel beslenme tercihlerinde bulunuyor mu?	
Karakterler aşırı tüketimden kaçınıyor ve çevre dostu ürünleri tercih ediyor mu?	
En az bir karakter tutarlı bir şekilde çevre dostu davranışlara sahip mi?	
Çevreye zararlı davranışlar olumsuz karakter özellikleri olarak veriliyor mu?	
Ürün/arka plan yerleştirme	
Sahnelerde çevre ve iklim temalarına dikkat çeken mesajlar görünür mü? (Örneğin; atık üretmeme, bilinçli tüketim, sürdürülebilir beslenme, iklim adaleti gibi konulara dikkat çeken mesajlar içeren afişler, tabelalar, arka planda görünen ilgili film sahneleri, televizyon haberi...)	

Sürdürülebilir İçerik Üretimi Kontrol Listesi

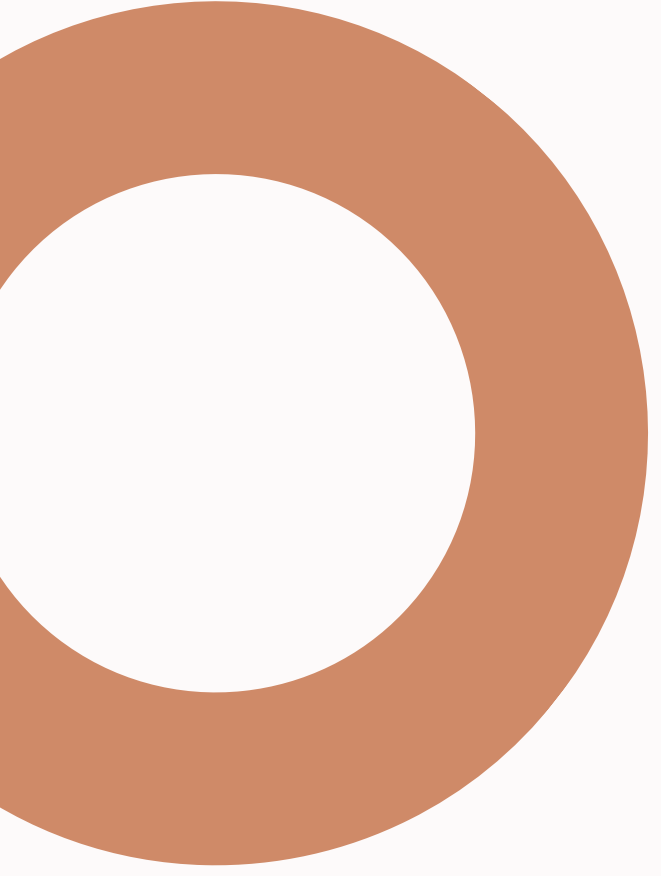
Sahnelerde çevre ve iklim temalarına dikkat çeken objeler görünür mü? (Örneğin; geri dönüşüm kutuları, güneş panelleri, ilgili kitaplar ve fotoğraflar, “doğada çözünür” ya da “çevre dostu içerik” benzeri ibareleri görünen ürünler gibi objeler...)	
Hikaye ve Görsel Düzenleme	
Hikaye çevre ya da iklim ile ilgili bir tema içeriyor mu?	
Çevresel sorumluluğa dikkat çeken diyaloglar hikayede yer alıyor mu?	
Karakterlerin hayatları ya da yaşadıkları bölge iklim krizinden etkileniyor mu?	
Çevreye zararlı uygulamaların etkileri görünür mü? (Örneğin; sıcak hava dalgası, hava kirliliği, kuraklık...)	
Çevre ve iklim sorunları ile birlikte çözümlere de dikkat çekiliyor mu?	
Çevre dostu davranışlar olumlu duygular uyandıran bir ortamda veriliyor mu?	

Faydalanılan Kaynaklar

- Altıparmak, Ö. (2023). Doğa hakkı savunucuları için iklim adaletine giriş el kitabı. Doğa Derneği.
- BAFTA albert. (2021). Media CEOs pledge to help audiences navigate climate change.
- BAFTA albert. (t.y.) Telling Climate Stories Pocket Guide.
- BAFTA albert. (t.y.) Your guide to creating world-changing content: Planet placement.
- Bahk, C. (2011). "Environmental education through narrative films: Impact of Medicine Man on attitudes toward forest preservation." *Journal of Environmental Education*, 42 (1), 1-13.
- Berman, R. (2021). "Eco-anxiety: 75% of young people say 'the future is frightening.'" *Medical News Today*.
- Graves, C., & Morris, L. (n.d.). "What do we know? The impact of climate content on audiences' pro-environmental behaviour."
- Giaccardi, S., vd. "A Glaring Absence: The Climate Crisis is Virtually Nonexistent in Scripted Entertainment." *USC Annenberg, Good Energy*.
- IPSOS. (2023). Pan UK Broadcaster Climate Research.
- Producers Guild of America. Green Production Guide. Climate Storytelling Prompt & Pitchfalls.
- Producers Guild of America. Green Production Guide. Unified Best Practices Guide.
- Green Storytelling Initiative. Green Storytelling Checklist.
- Hogan, P. C. (2011). *Affective narratology: The emotional structure of stories*. University of Nebraska Press.
- Montsaye Academy. (n.d.). Therios of language acquisition.

Faydalanılan Kaynaklar

- NRDC. Rewrite the Future.
- Sustainable Entertainment Alliance, NRDC's Rewrite the Future. (n.d.). Want to tell a great story?
- Steg, L., & Vlek, C. (2009). "Encouraging pro-environmental behavior: An integrative review and research agenda." *Journal of Environmental Psychology*, 29 (3), 309-317.
- Stone, L. Climate Spring: The Climate Stories We Need from Apocalypse to Regenerative Future.
- The Climate Lens in Action: Case Studies. Good Energy Stories.
- University of California, Los Angeles, Institute of Environment and Sustainability. (2022). "Analyzing on-screen sustainable behavior and message placements." Environmental Science Senior Practicum.
- Vomad. (2019). Why people go vegan: 2019 global survey results.
- WWF. (2022). Our planet, their future.
- Zak, P. (2012). "Empathy, neurochemistry, and the dramatic arc: Paul Zak at the Future of StoryTelling 2012." [Video]. *Future of Storytelling.*

EKO FILM

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAPIM PLATFORMU

ÇEVRE DOSTU SÜRDÜRÜLEBİLİR FİLM YAPIMI İÇERİK ÜRETİMİ REHBERİ

Çekim öncesi hazırlık, çekim süreci ve sonrası aşamalarının her birinde çevreye verilen zararı en aza indirmeye çalışmak “çevre dostu” ya da “sürdürülebilir prodüksiyon” uygulamalarını ifade ederken bir yapımın hikayesine ekolojik duyarlılığı dahil etme çabaları ise “çevre dostu” ya da “sürdürülebilir içerik üretimi” kapsamına giriyor.

Ekolojik kriz çağında, sektörün sadece prodüksiyon süreçlerinde değil aynı zamanda içerik üretiminde de çevre dostu değerleri benimsemesi, sosyal fayda ve küresel dönüşümün desteklenmesi açısından büyük öneme sahip.

Çevre Dostu Sürdürülebilir Film Yapımı Prodüksiyon Rehberi’nin ardından yayınlanan İçerik Üretimi Rehberi, Türkiye’de film ve medya sektöründe çevre dostu hikaye anlatıcılığını yaygınlaştırmaya yönelik bir yol haritası sunarak sektörün sürdürülebilir dönüşümünü desteklemeyi hedefliyor.

